

KONKURSORDENEN

BETÆNKNING I

AFGIVET AF

DET AF JUSTITSMINISTERIET DEN 29. JANUAR 1958
NEDSATTE KONKURSLOVSUDVALG

15. 6676.
(LARGATORUM) 11.2

BETÆNKNING NR. 423

1966

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Indledning	3
Udkast til lov om ændring i konkursloven m. v. (konkursordenen m. v.) • •	6
Bemærkninger til udkastet	9
I. Kort oversigt over gældende ret vedrørende den rækkefølge, hvori kreditorerne fyldestgøres.	9
II. Udvalgets almindelige synspunkter.	19
III. Bemærkninger til de enkelte paragraffer.	29
Bilag 1. Konkursboer i hele landet 1925-64.	40
Bilag 2. Oversigt over behandlede boer ved Sø- og Handelsretten i København.	41
Bilag 3. Boer behandlet ved Sø- og Handelsretten i København med særlig store fortrinsberettigede krav.	42
Bilag 4. Skrivelse af 30. september 1965 fra Straffelovrådet om bøders og konfiskationskravs samt forhøjede skatte- beløbs stiling i konkursordenen.	43
Bilag 5. Konkursloven nr. 51 af 25. marts 1872, kapitel 5.	46

INDLEDNING

Efter at der, navnlig på det 14. nordiske juristmøde i 1928 i København, var blevet rettet stærk kritik mod de gældende regler om konkurs, nedsatte justitsministeriet den 8. august 1930 en kommission med det hverv at overveje spørgsmålene om revision af konkurs- og akkordlovgivningen og om indførelse af lovregler om likvidation. Kommissionen, hvis formand oprindeligt var professor, dr. jur. H. Munch-Petersen og efter dennes død byretsdommer Thorkil Myrdahl, afgav i juni 1941 en betænkning, der indeholdt udkast til »lov om gældsordning« med udførlige motiver. Udkastet tilsigtede at afløse både konkursloven af 25. marts 1872 og lov af 14. april 1905 om tvangsakkord uden for konkurs og indeholdt endvidere regler om et gældsordningsstadium, der skulle træde forud for en konkurs eller akkordforhandling. Udkastet blev fra flere sider mødt med kritik og gav ikke anledning til fremsættelse af lovforslag.

Spørgsmålet om at optage et nordisk samarbejde om lovgivningen vedrørende konkurs har rent præliminært været drøftet af udvalget for nordisk lovsamarbejde, se beretning afgivet af de danske delegerede i december 1952 s. 34.

I 1953 blev der i Norge udpeget en komité, hvis opgave var at gennemgå og revidere reglerne om akkord og konkurs.

Med mellemrum ytrede der i Danmark utilfredshed med ordningen af konkurs, idet det navnlig blev gjort gældende, at der sædvanligvis blev et for ringe udbytte til konkurskreditorerne. Justitsministeriet nedsatte den 29. januar 1958 et udvalg med den opgave i samråd med tilsvarende udvalg i de andre nordiske lande at overveje og stille forslag om en revision af de gældende reg-

ler om konkurs og akkord og de dermed i forbindelse stående spørgsmål.

Til medlemmer af udvalget blev udpeget: landsdommer, nu vicepræsident for Sø- og Handelsretten Hans Topsøe-Jensen, formand,

professor, dr. jur. W. E. von Eyben, højesteretssagfører Gunnar Gersted, dommer Niels Harbou og ekspeditionssekretær, nu kontorchef i handelsministeriet Georg Jensen.

Ved skrivelse af 19. marts 1959 blev professor, dr. jur. Bernhard Gomard beskikket som medlem.

Som sekretærer for udvalget antoges fuldmægtig i justitsministeriet, nu byretsdommer Inger Margrethe Pedersen og sekretær i justitsministeriet, nu byretsdommer Mogens Munch. Ved skrivelse af 27. januar 1961 blev byretsdommer Inger Margrethe Pedersen efter anmodning fritaget for hvervet som sekretær, og ved skrivelse af 5. november 1964 blev sekretær i justitsministeriet Jes Bryld beskikket til i forening med byretsdommer Munch at varetage hvervet som sekretær for udvalget.

I udvalgets forhandlinger har endvidere deltaget fuldmægtig K. Thorsager, der er daglig leder af Sø- og Handelsrettens skifteafdeling.

I 1956 nedsattes også i Finland en komité.

Det første møde mellem repræsentanter for de nordiske konkurslovsudvalg afholdtes i Oslo i februar 1960, og der har senere været 4 nordiske møder. Sverige deltog i begyndelsen kun ved en observatør, men efter at det ved en omfattende enquete var blevet konstateret, at der fra flere sider var ønsker om revision af konkurslovgivningen, fik lag-

beredningen mandat til en kritisk gennemgang af denne med bistand af sagkyndige, og fra 1963 har man fra svensk side deltaget i samarbejdet på lige fod med de andre lande.

Arbejdet med udformning af tidssvarende regler om konkurs og anden insolvensbehandling er meget omfattende og griber for nogle emners vedkommende ind i almindelig civilret (f. eks. leje, arbejdsforhold, modregning, køb). Da udvalget i overensstemmelse med sit kommissorium må tillægge det meget stor betydning, at reglerne i de nordiske lande i videst muligt omfang bliver overensstemmende eller dog nærmes til hverandre, kan udvalgets opgave ikke ventes løst i den nærmeste fremtid.

Hovedindvendingen mod den bestående ordning er, at der i de fleste tilfælde kun bliver en ringe og undertiden slet ingen dividende til de almindelige kreditorer. En af årsagerne hertil er, at en væsentlig del af boernes midler udtømmes af legale separatistrettigheder eller medgår til dækning af privilegerede fordringer. Udvalget har derfor anset det for den mest påtrængende opgave at tage stilling til, om disse fortrinsheder kan afskaffes eller begrænses, og på det punkt er de nordiske forhandlinger da også nået langt. Man er igennem alle principielle spørgsmål, og det norske og det svenske udvalg — som der er nærmere redegjort for nedenfor side 21 - har samme standpunkt som det danske udvalg.

Problemerne om særrettigheder er vokset år for år, idet ikke blot de personlige skatter, men også omsætningsafgifter af forskellig art er steget væsentligt med den virkning, at der bliver mindre til de almindelige kreditorer uden særrettigheder, og i ikke få tilfælde er den privilegerede gæld så stor, at der end ikke bliver fuld dækning til denne, hvilket rammer ikke blot skatter og afgifter, men også lønkrav.

Disse problemer er blevet forstærket, da der ved gennemførelsen af lov nr. 211 af 16. juni 1962 om almindelig omsætningsafgift også blev tillagt denne afgift både

separatiststilling og privilegium, se § 36. Virkningen har knap nok vist sig endnu i de afsluttede konkursboer, da behandlingen ofte strækker sig over lang tid. Udvalget havde allerede i marts 1962 taget spørgsmålet op om at undlade at give den almindelige omsætningsafgift særstilling i konkurs, men da udvalgets arbejde vedrørende disse emner dengang langt fra var afsluttet, var det ikke muligt at fremkomme med en officiel indstilling.

Planerne om en merværdiafgift, der fremkom i begyndelsen af 1965, gjorde påny spørgsmålet aktuelt. Da afgift nu tænkes pålagt samtlige varer, ville særrettigheder for afgiften yderligere og væsentlig formindske dækningen til andre kreditorer i insolvente boer, ligesom bobehandling i mange tilfælde ville blive sinket, når næsten alle gældskrav ville være privilegeret for en vis brøkdel af kravet; alle gældskrav måtte fremtidig prøves, inden der kunne blive tale om at dække de privilegerede krav. Udvalget rettede i skrivelse af 23. februar 1965 en henvendelse til justitsministeriet om dette aktuelle spørgsmål. Den 21. april 1965 fandt en forhandling sted mellem repræsentanter for finansministeriet, justitsministeriets lovkontor og udvalget. Man enedes om i afgiftsforslaget ikke at optage bestemmelse om separatistrettighed (svarede til toldlovens § 101); derimod mente finansministeriet ikke at kunne gå ind for at udelade en bestemmelse om konkursprivilegium, når hele spørgsmålet om privilegium for samtlige skatter og afgifter ikke var drøftet samlet og principielt. Da tanken om en afskaffelse af privilegiet for en eventuel merværdiafgift på den anden side ikke afvistes, besluttedes det at fremme færdiggørelsen af forslaget om konkursprivilegier og i forbindelse dermed stående spørgsmål, således at en særbetænkning herom kunne forelægges officielt snarest muligt uden at afvente forslag om en samlet revision af hele konkursloven.

Det udkast, som indeholdes i nærværende betænkning, angår reglerne om række-

følgen af de krav, som rettes mod konkursboets almindelige masse, jfr. den nugældende konkurslovs kapitel 5. Udvalget har samtidig taget stilling til den tidligere nævnte separatiststilling i form af sikkerhedsret i varer, som ved talrige love er tillagt det offentlige for krav på told- og omsætningsafgifter.

Bestemmelserne om prioritetsordenen får foruden i konkursboer anvendelse i insolvente dødsboer, jfr. § 44, stk. 2, i lov nr. 155 af 30. november 1874, under tvangsakkorder, jfr. § 17 i lov af 14. april 1905, samt ved likvidation af insolvente aktieselskaber, § 65, stk. 4, i lovebekendtgørelse nr. 313 af 28. august 1952, forsikringsselskaber, § 104, stk. 5, i lov nr. 147 af 13. maj 1959, banker, § 16, stk. 4, i lovebekendtgørelse nr. 169 af 15. juni 1956, sparekasser, § 16, stk. 5, i lovebekendtgørelse nr. 8 af 15. januar 1960, begravelseskasser, § 12, stk. 3, i lov nr. 355 af 1. juli 1940, og pensionskasser, § 21, stk. 7, i lovebekendtgørelse nr. 163 af 26. maj 1959. Endvidere får reglerne betydning ved private likvidationer og akkorder, hvor det ofte aftales, at konkurslovens regler finder anvendelse.

For en sikkerheds skyld bemærkes, at det

er muligt, at udvalget under det fremtidige arbejde med den øvrige del af konkursloven, navnlig med reglerne om gensidigt bebyrdende kontrakter, herunder arbejdsaftaler, fyldestgørelsen af pantefordringer, fordringers anmeldelse og prøvelse, overgang af privilegium ved indfrielse m. v., må foreslå visse yderligere ændringer i reglerne om fortrinsstilling. Også de fortsatte forhandlinger på nordisk plan kan resultere heri.

Det er udvalget bekendt, at man i det grønlandske lovudvalg har drøftet spørgsmålet, om konkursinstituttet kan anvendes i Grønland. For at undgå enhver tvivl herom ville det være naturligt at benytte denne lejlighed, hvor man reformerer det eneste kapitel i konkursloven, der kan siges at være virkelig forældet, til at gennemføre loven i Grønland. Konkurslovsudvalget har imidlertid ikke anset det for sin opgave at fremkomme med en egentlig indstilling herom, hvorfor man blot henleder justitsministeriets opmærksomhed på spørgsmålet.

Konkursloven gælder for Færøerne i den særlige skikkelse, den har fået ved anordningerne nr. 72 af 2. maj 1902, nr. 278 af 10. november 1927 og nr. 296 af 31. oktober 1934.

København i marts 1966.

W. E. von Eyben

Niels Harbou

Gunnar Gersted

Georg Jensen

Bernhard Gomard

Hans Topsøe-Jensen

Jes Bryld Mogens Munch

UDKAST TIL LOV OM ÆNDRING I KONKURSLOVEN M. V. (KONKURSORDENEN M. V.)

(Konkurslovens kapitel 5 er aftrykt som bilag 5)

§ 1. I lov nr. 51 af 25. marts 1872 om konkurs samt om nogle forandringer i de gældende bestemmelser om pant og eksekution foretages følgende ændringer:

1. § 32 affattes således:

»Efter de i § 31 nævnte massekrav dækkes omkostninger ved offentlig akkordforhandling og dennes forberedelse samt forpligtelser, som skyldneren under forhandlingen har indgået med skriftligt samtykke af en af skifteretten dertil beskikket mand, såfremt skyldnerens begæring om offentlig akkordforhandling er taget til følge af skifteretten, og konkursen er begyndt inden 3 måneder efter akkordforhandlingens ophør, jfr. lov af 14. april 1905 om tvangsakkord uden for konkurs § 34, stk. 5 og 6.«

2. § 33 affattes således:

»Derefter fyldestgøres fordringer på løn og andet vederlag for arbejde i skyldnerens tjeneste i de sidste 3 måneder før indgivelsen af konkursbegæringen og indtil afsigelsen af konkursdekretet.

Stk. 2. Lige hermed fyldestgøres krav på erstatning for afbrydelse af arbejdsforholdet, dog højst svarende til løn i 3 måneder, samt fordring på feriegodtgørelse, som er indtjent i det ved konkursdekretets afsigelse løbende og det foregående ferieår.

Stk. 3. Fortrinsretten omfatter ikke den del af kravet, der modsvares af fortjeneste ved andet arbejde i det pågældende tidsrum.

Stk. 4. Den, der i kraft af sin stilling

som leder eller af sin og sine nærmestes aktiebesiddelse eller andel i den under konkursbehandling inddragne virksomhed udøvede eller kunne udøve en væsentlig indflydelse på denne, har ikke fortrinsret.«

3. § 35 affattes således:

»Derefter fyldestgøres i lige forhold andre fordringer.«

4. Efter § 35 indføjes som ny paragraf:

»§ 35 a. Efter alle andre fordringer fyldestgøres dog i nedennævnte rækkefølge:

1. krav på renter, som påløber efter konkursdekretets afsigelse, af de i §§ 33, 34 og 35 nævnte fordringer,

2. krav på bøder og værdikonfiskation samt krav på forhøjelse af skyldige skattebeløb som følge af urigtig eller undladt selvangivelse,

3. krav ifølge gaveløfter.«

5. I § 38, *litra a*, udgår »og i § 32«.

6. § 89, 2. *punktum*, ophæves.

§ 2. I lov af 14. april 1905 om tvangsakkord uden for konkurs § 34, *stk. 5*, udgår:

»de i konkursloven af 25. marts 1872 § 34 nævnte fordringer, men forud for simpel personlig gæld i skyldnerens konkursbo, dersom konkurs påfølger i løbet af 3 måneder efter den offentlige akkordforhandlings ophør«.

I stedet indsættes:

»reglerne i konkurslovens § 32«.

§ 3. I lov om statens regnskabsvæsen og revision, jfr. lovbekendtgørelse nr. 178 af 21. maj 1937, § 42, stk. 1, udgår »hvorimod det har sit forblivende ved den statskassen ifølge § 33 i lov om konkurs af 25. marts 1872 omhandlede fortrinsret i kassebetjentenes boer«.

Stk. 2. Danske Lov 5-14-37 og forordning af 8. juli 1840 angående det offentlige kasse- og regnskabsvæsen i almindelighed § 50 ophæves.

§ 4. I forordning af 8. juli 1840 angående amtstueoppebørslerne § 2 ophæves 3. og 4. punktum, og i 5. punktum udgår »såvel« og »som personlige«.

Stk. 2. I lov nr. 24 af 28. januar 1966 om ejendomsskyld til staten § 10, 3. punktum, indsættes efter »pante- og fortrinsret« ordene »i vedkommende ejendom«.

Stk. 3. I lov om sømandsskat, jfr. lovbekendtgørelse nr. 202 af 4. juni 1964, § 22, stk. 3, udgår »staten har for sit krav fortrinsret på samme måde som for forfalden skat, ligesom«.

Stk. 4. I lov vedrørende personlig skat til kommunen, jfr. lovbekendtgørelse nr. 40 af 5. februar 1966, § 8, stk. 3, udgår »og der haves for dette samme fortrinsret som for skatter«.

§ 5. I toldloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 1 af 7. januar 1965, § 101, stk. 1, udgår »ligesom statskassen har fortrinsret til betaling af samtlige oplagshaverens øvrige ejendomme, varer eller effekter, jfr. konkurslovens § 33, 2 c«.

Stk. 2. I afgiftslovgivningen m. v. ophæves:

Lov nr. 184 af 6. juli 1957 om omsætningsafgift af motorkøretøjer § 14, stk. 7.

Lov om afgift af konsum-is, jfr. lovbekendtgørelse nr. 2 af 8. januar 1960, § 6, stk. 3 og 4.

Lov om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m. m., jfr. lovbekendtgørelse nr. 62 af 29. februar 1960, § 27, stk. 1, 1. punktum, og stk. 3.

Lov nr. 118 af 3. maj 1961 om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr samt om midler til regulering af plantevækst § 19, stk. 5, 2. punktum.

Lov nr. 211 af 16. juni 1962 om almindelig omsætningsafgift, jfr. lov nr. 391 af 11. december 1963, § 36, stk. 1, 1. punktum og stk. 2.

Lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 238 af 27. juni 1962, § 28, stk. 4, 3. punktum.

Lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, jfr. lovbekendtgørelse nr. 374 af 14. november 1963, § 23, stk. 1, 1. punktum og stk. 3.

Lov om forskellige forbrugsafgifter, jfr. lovbekendtgørelse nr. 14 af 14. januar 1964, § 21, stk. 1, 1. punktum, og stk. 3.

Lov om tobaksafgifter, jfr. lovbekendtgørelse nr. 99 af 31. marts 1964, § 29, stk. 1, 1. punktum, og stk. 3.

Lov om afgift af spiritus, vin og øl, jfr. lovbekendtgørelse nr. 288 af 10. september 1964, §§ 6, stk. 2, 24, stk. 2, 32, 43 og 51, stk. 1, 1. punktum.

Lov om vægtafgift af motorkøretøjer m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 160 af 4. maj 1965, § 14, stk. 1.

Lov nr. 206 af 4. juni 1965 om afgift ved ejerskifte af brugte motorkøretøjer § 11, stk. 1.

Lov om afgift af parfumer, toiletmidler m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 330 af 17. august 1965, §§ 11 og 14, stk. 1, 1. punktum.

Stk. 3. Lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde, jfr. lovbekendtgørelse nr. 259 af 18. august 1964, § 19, stk. 1, 2. punktum affattes således:

»Såfremt arbejdsgiveren skal udrede ydelserne efter loven, kan fordringerne herpå ved direktoratets foranstaltning inddrives ved udpantning.«

§ 6. Endvidere ophæves:

Medhjælperlov nr. 156 af 31. maj 1961 § 30.

Lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 131 af 29. april 1964, §§ 2 a, stk. 4, og 3, stk. 5.

§ 7. I øvrigt ophæves bestemmelser i den øvrige lovgivning, hvorved der tillægges krav mod skyldneren fortrinsret til fyldestgørelse af boets almindelige masse.

§ 8. Lovens regler finder anvendelse på konkursboer, hvis behandling anses som begyndt den . . . eller senere, jfr. konkurslovens § 50.

Stk. 2. Fordringer, der er forfaldet før den . . ., og som efter de hidtil gældende regler er fortrinsberettigede, bevarer denne stilling både for hovedstol og renter.

BEMÆRKNINGER TIL UDKASTET

I. Kort oversigt over gældende ret vedrørende den rækkefølge, hvori kreditorerne fyldestgøres.

1. *Danmark.*

Hovedreglen er, at alle kreditorer skal fyldestgøres ligeligt, jfr. konkurslovens § 35. Der gøres imidlertid vidtgående undtagelser fra denne regel.

Særlige fortrinsrettigheder for visse kreditorer forekommer i to former. Efter den ene er fortrinsretten begrænset til visse formue dele, men haves til gengæld både ved konkurs og ved singulærforfølgning (udlæg og udpantning), ligesom fordringshaveren normalt også i et vist omfang nyder beskyttelse mod skyldnerens egne dispositioner. Hertil hører navnlig panterrettighederne. Den anden gruppe fortrinsrettigheder kan kun gøres gældende i tilfælde af skyldnerens konkurs (eller anden lignende fordeling af formuen på kreditorerne), men haves da i hele formuen, de egentlige konkursprivilegier.

A. *Panterrettigheder.* Det fremgår af konkurslovens § 37, at panterrettigheder som hovedregel går forud for alle krav, der retter sig mod boets almindelige masse. Er denne ikke tilstrækkelig til at dække de såkaldte massekrav, jfr. herom nedenfor under B, går disse dog forud for panterrettigheder, men kun for så vidt de helt eller delvis vedkommer de behæftede ting eller rettigheder, jfr. § 38. Er der tale om begravelsesomkostninger, stilles dette krav ikke. En pantnager i fast ejendom kan undgå at måtte vige for massekreditorer ved at stille ejendommen til tvangsauktion efter reglerne i retsplejelovens §§ 680-81. Viljesbestemt underpant i løsøre - men ikke underpant i fast ejendom eller håndpant eller lovbestemt

underpant i enkelte løsørestande — måtte endvidere efter § 39 om fornødent vige for privilegerede krav, men efter lov nr. 177 af 29. april 1960 gælder dette nu kun, hvis pantebrevet er tinglyst før den 1. juli 1960.

En ejendommelig mellemstilling mellem de to former for fortrinsrettigheder indtager tinglyst skifteekstrakt. Denne, hvorved en afdød faders eller moders (eller fjernere ascendants) ægtefælle giver børnene sikkerhed for den faldne arv, hjemler - foruden en egentlig panteret i eventuelle faste ejendomme - en fortrinsret i hele boet næst efter de sædvanlige konkursprivilegier, jfr. § 34, hvorimod det er tvivlsomt, i hvilket omfang børnene er beskyttet mod skyldnerens egne dispositioner og mod hans udlægssøgende kreditorer. Efter skiftelovens § 63, som affattet ved lov nr. 412 af 18. december 1963, kan tinglyst skifteekstrakt ikke mere oprettes, men for de allerede bestående bevares den hidtidige retsstilling. Sikkerheden bortfalder vistnok ikke, fordi arvingen bliver myndig og ikke forlanger arven udbetalt, medmindre han har givet afkald på arv, jfr. dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1913 s. 869.

Konkursloven indeholder ikke nærmere regler om betingelserne for stiftelse af pant, og det fremgår af det ovenfor anførte, at dette heller ikke er noget specielt konkursproblem. Reglerne om fyldestgørelse af pantefordringer i tilfælde af pantsætters konkurs, jfr. konkurslovens § 37 og retsplejelovens §§ 680-81, vil dog blive taget op i udvalgets endelige betænkning.

Hovedreglen i dansk ret er, at panteret-

tigheder kun er gyldige mod tredjemand, hvis særlige sikringsakter er iagttaget enten ved indførelse i offentlige registre (tingbogen, personregistret, skibsregistret, rettighedsregistret vedrørende luftfartøjer) eller ved en særlig rådhedsberøvelse (håndpant). Herved opnås dels en betryggende konstatering af tidspunktet for rettighedens etablering, dels en mulighed for omverdenen til at gøre sig bekendt med eksistensen af panterrettigheder. En række krav på skatter, afgifter, brandforsikringspræmier, udgifter til forsyning med vand og elektricitet m. v., der hviler på fast ejendom, er dog gyldige mod enhver uden tinglysning, jfr. tinglysningslovens § 4 og *W. E. von Eyben: Panterrettigheder*, 2. udgave s. 14 ff, *Knud Illum: Tinglysning*, 2. udgave s. 49 ff. Begrundelsen herfor er foruden det praktiske hensyn til at undgå overfyldning af tingbogen, at alle og enhver må være forberedt på eksistensen af disse krav. Det samme synspunkt kan imidlertid ikke gøres gældende med hensyn til en række krav på offentlige afgifter, som uden iagttagelse af sikringsakt har legalt pant i afgiftspligtige varer.

Hovedbestemmelserne herom fandtes tidligere i toldforordningen af 1. februar 1797. Herefter var det tilladt købmænd at hjemtage toldpligtige varer på kreditoplæg, således at tolden først berigtigedes ved kvartalsvis afregninger, efterhånden som varerne blev solgt. Ved forordningens § 75 tillagdes der statskassen ikke blot en privilegeret stilling i oplagshaverens konkursbo, men også panteret for de skyldige toldafgifter i alle varer på kreditoplaget. Denne retstilstand blev opretholdt ved toldloven nr. 1 af 28. januar 1959, jfr. nu lovbekendtgørelse nr. 1 af 7. januar 1965.

Efter toldlovens § 88 har enkeltpersoner, der er i besiddelse af næringsbrev, ret til at oprette kreditoplæg, medens det for aktieselskaber og andre selskaber med begrænset ansvar er en betingelse, at der stilles en af toldstyrelsen godkendt sikkerhed. Tolden betales kvartalsvis, efterhånden som varerne føres bort fra oplaget, jfr. de nær-

mere regler i §§ 99 og 100. Forbliver varerne på oplaget, har oplagshaveren krav på henstand, så længe varerne er gode og forsvarlige handelsvarer og kan dække toldskylden, dog for værditoldbeskattede varer normalt ikke ud over 1½ år, jfr. § 90, stk. 3, og § 97, stk. 4 og 5. Går oplagshaveren konkurs, er statskassen i medfør af § 101, stk. 1, separatist i hele beholdningen på oplaget, uanset om varerne er solgt eller pantsat, for tolden af varer, der er udleveret til kreditoplaget, altså også af varer, der for længst er solgt og ført bort fra lageret. 1 separatiststillingen ligger dels, at toldvæsenet går forud for alle andre kreditorer (også massekreditorer) og rettighedshavere, dels at toldvæsenet, dersom toldskylden ikke betales, kan skaffe sig dækning ved at bortselge oplagsvarerne ved offentlig auktion uden om konkursboet, jfr. § 101, stk. 3. Foruden sikkerhedsretten i oplaget har statskassen fortrinsret i boets øvrige formue med samme privilegerede stilling som for skatter, jfr. nedenfor s. 13. Tilsvarende regler om sikkerheds- og fortrinsret gælder med hensyn til private transitoplæg, toldlovens § 80, stk. 3. På samme måde må vistnok forstås toldlovens §§ 160, stk. 2, 164, stk. 3, og 168.

En lang række afgiftslove har med toldloven som forbillede givet statskassen sikkerhedsret (separatistret) for skyldige afgifter i de hos den afgiftspligtige beroende varebeholdninger, når blot disse varer er belagt med afgift efter samme lov, som hjemler den udækkede fordring, uanset om afgiften for de tilstedeværende varer er betalt eller ikke. Her kan nævnes lov om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 62 af 29. februar 1960, § 27, stk. 1, lov nr. 211 af 16. juni 1962 om almindelig omsætningsafgift § 36, stk. 1, lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, jfr. lovbekendtgørelse nr. 374 af 14. november 1963, § 23, stk. 1, lov om forskellige forbrugsafgifter, jfr. lovbekendtgørelse nr. 14 af 14. januar 1964, § 21, stk. 1, lov om tobaksafgifter, jfr. lovbekendtgørelse

nr. 99 af 31. marts 1964, § 29, stk. 1, lov om afgift af spiritus, vin og øl, jfr. lovbekendtgørelse nr. 288 af 10. september 1964, § 51, stk. 1, og lov om afgift af parfumer, toiletmidler m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 330 af 17. august 1965, § 14, stk. 1. Bestemmelsen i lov om afgift af benzin, jfr. lovbekendtgørelse nr. 229 af 27. juni 1958, § 4, stk. 3, er noget anderledes formuleret, men hjemler antagelig også sikkerhedsret.

Efter forskellige love om afgift af motor-køretøjer haves der derimod kun sikkerhedsret i hvert køretøj for de for dette beregnede afgifter, jfr. lov nr. 184 af 6. juli 1957 om omsætningsafgift af motorkøretøjer § 14, stk. 5, lov om vægtafgift af motorkøretøjer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 160 af 4. maj 1965, § 14, stk. 2, og lov nr. 206 af 4. juni 1965 om afgift ved ejerskifte af brugte motorkøretøjer § 11, stk. 2.

Man finder i øvrigt ikke grund til at foretage en fuldstændig opregning af de såkaldte lovbestemte sikkerhedsrettigheder i løsøre, men skal blot nævne reglerne om søpant, jfr. søloven, lovbekendtgørelse nr. 319 af 1. december 1937, §§ 267 og 276, og visse tilfælde af pant i luftfartøjer, jfr. lov nr. 135 af 31. marts 1960 om registrering af rettigheder over luftfartøjer §§ 4 og 5.

Efter medhjælperlov nr. 156 af 31. maj 1961 § 31, stk. 4, har medhjælperen, som er antaget inden deres fyldte 18. år, pantsikkerhed i den ejendom, hvorpå de har eller har haft arbejde, forud for ethvert krav, der er sikret ved viljebestemt pant eller et ved retsforfølgning stiftet pant. Fortrinsretten omfatter dels krav på fortjent løn og kostpenge, dog ikke for længere tid tilbage end et halvt år, dels krav på løn og kostpenge for tiden indtil udløbet af den efter dødsfaldet eller konkursens begyndelse følgende måned.

B. Konkursordenen. Konkurslovens kap. 5, afsnit A, inddeler konkurskreditorerne i en vis orden, konkursordenen, således at intet afsættes til dækning af kreditorerne i en

senere klasse i ordenen, før de foregående har fået fuld dækning. Kreditorer, der ikke særlig er henført til de første klasser i konkursordenen, de almindelige eller simple kreditorer, fyldestgøres lige, jfr. konkurslovens § 35.

Den i 1868 nedsatte proceskommission, som udarbejdede det udkast, der ligger til grund for konkursloven af 25. marts 1872, afstod fra at indlade sig på en undersøgelse af privilegiernes begrundelse. Det anføres, at den daværende ordning havde virket tilfredsstillende i praksis, og at man derfor har indskrænket sig til at kodificere denne ordning. Man benyttede endvidere lejligheden til at løse enkelte tvivlsspørgsmål og udelod en række specielle bestemmelser, som måtte antages at være helt eller næsten betydningsløse, jfr. motiverne s. 65.

1°. Forud for de egentlige konkurskreditorer fyldestgøres de i konkurslovens § 31 omhandlede massekrav. Herunder falder navnlig den gæld, som konkursboet selv har stiftet eller særlig overtaget ved indtræden i skyldnerens løbende kontrakter, og den gæld, som er opstået af konkursbehandlingen.

Massekravene opstilles efter konkurslovens § 31 i 3 grupper:

- a) Begravelsesudgifter i dødsboer, som erklæres konkurs efter konkurslovens § 145.
- b) Fordringer på boet, som opstår af konkursbehandlingen og bobestyrrelsens retshandler, de egentlige massekrav. Ifølge medhjælperlov nr. 156 af 31. maj 1961 § 30, der kun gælder for medhjælperen under 18 år, er krav på løn under konkursen, når tjenesteforholdet fortsættes, massekrav. Kommer et likviderende aktieselskab eller forsikringselskab under konkurs, er fordring på vederlag til likvidatorer og revisorer ligestillet med de i konkurslovens § 31, b, omhandlede fordringer, jfr. aktieselskabsloven, lovbekendtgørelse nr. 313 af 28. august 1952, § 68, stk. 2, og lov om forsikrings-

virksomhed nr. 147 af 13. maj 1959 § 109, stk. 2.

- c) Skiftegebyrer og de dermed forbundne afgifter til det offentlige. Gebyr for opbevaring af regnskabsbøger tilhørende et likviderende aktieselskab eller forsikringsselskab har stilling som efter § 31, c, jfr. aktieselskabslovens § 68, stk. 1, og lov om forsikringsvirksomhed § 109, stk. 1.

Opnås der ikke dækning til alle massekreditorer, går de under a) og b) nævnte fordringer forud for skifteafgifter og fyldestgøres ligeligt.

11°. Til de egentlige konkurskreditorer henregnes de kreditorer, hvis fordringer består ved konkursens begyndelse, og som skal fyldestgøres af den almindelige konkursmasse, jfr. konkurslovens § 1. Disse kreditorer fyldestgøres i en bestemt orden, efter at massekravene er dækket.

1. Efter konkurslovens § 32 dækkes først tiendetagerens fordring på den i stedet for naturaltienden trædende *tiendeafgift*, jfr. forordning af 8. januar 1810 § 29 og amtstueforordning af 8. juli 1840 § 2. Bestemmelsen er nu uden praktisk betydning.

2. Derefter følger fordringer vedrørende betroede midler mod *offentlige kassebetjente* eller andre, der i medfør af et offentligt hverv sidder inde med midler.

Efter konkurslovens § 33, nr. 1, jfr. forordning af 8. juli 1840 angående det offentlige kasse- og regnskabsvæsen i almindelighed § 50, haves fortrinsretten hos stiftsøvrigheder, bestyrere af fattig- og skolekasser og enhver anden, der som embedsmand eller ifølge ham af det offentlige pålagt pligt har at oppebære eller forvalte nogen del af statens, kommuners, stiftelsers eller enkelte personers midler, og omfatter krav, der rejser sig fra de således betroede midler. Som offentlige kassebetjente anses efter lov om statens regnskabsvæsen og revision, jfr. lovbekendtgørelse nr. 178 af 21.

maj 1937, § 27, i almindelighed enhver af staten antagen person, der enten selvstændig eller som medhjælper har oppebørsler at modtage eller penge at udbetale på statskassens vegne, eller som har staten tilhørende penge eller andre værdier i sin varetægt. Fortrinsretten er ikke begrænset til statens kassebetjente. I retspraksis er således et erstatningskrav mod en eksekutor i et dødsbo og en kommunes krav mod en af kommunen ansat skatteopkræver på ikke afregnet kommuneskat blevet anerkendt som privilegeret i medfør af konkurslovens § 33, nr. 1, jfr. de i Ugeskrift for Retsvæsen 1931 s. 171 og 1933 s. 730 citerede landsretsdomme. Fortrinsretten haves endvidere for umyndiges krav mod deres værger (men ikke for krav mod lavværger, jfr. landsrettens dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1935 s. 767) samt for krav mod den, der er eller har været »Skolis eller Fattigis Forstander, eller Kirkeværger«, jfr. den udtrykkelige bestemmelse herom i Danske Lov 5-14-37, hvortil både den nævnte bestemmelse i forordningen af 8. juli 1840 § 50 og konkurslovens § 33, nr. 1, henviser.

3. Efter de i konkurslovens § 33, nr. 1, nævnte fordringer fyldestgøres ifølge § 33, nr. 2, på lige fod krav på leje, skatter og løn. De i § 33, nr. 2, b, d og e nævnte krav på landgilde og andre ydelser ifølge fæsteforhold er nu uden betydning.

Privilegiet for *leje* omfatter lejemål om lokaler til beboelse eller andre formål, dog ikke »for længere tid tilbage end 1 år fra den sidste fardag før konkursens begyndelse«. Fardag må vistnok nu forstås som de i lov om leje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 126 af 5. april 1965, § 8 fastsatte almindelige flyttedage.

Konkurslovens § 33, nr. 2 c, hjemler konkursprivilegium for såvel personlige som reelle *skatter og afgifter* i samme omfang som hidtil, for så vidt de ikke måtte være blevet dækket af de genstande, hvorpå de hviler. Af ordene »i samme omfang som hidtil« følger, at privilegiet enten må være hjemlet

i den ved konkurslovens ikrafttræden gældende ret eller ved en senere lov.

Skatteprivilegiet er i almindelighed fastslået ved forordning af 8. juli 1840 § 2 angående amtsstueoppebørslerne, der omhandler både personlige og reelle skatter.

Samme fortrinsret er tillagt folkepensionsbidrag, jfr. lov nr. 218 af 4. juni 1965 § 34, stk. 4, der henviser til de om inddrivelse af indkomstskat til staten gældende regler, krav på efterbetaling af for lidt erlagt personlig skat til kommunen, jfr. lovbekendtgørelse nr. 40 af 5. februar 1966 § 8, stk. 3, der udtrykkelig fastslår, at der for beløbet, hvad enten det fastsættes ved mindelig overenskomst eller ved dom, haves samme fortrinsret som for skatter, og krav mod et rederi på tilbageholdte sømandsskattebeløb, jfr. lovbekendtgørelse nr. 202 af 4. juni 1964 § 22, stk. 3, hvorefter staten for sit krav har fortrinsret på samme måde som for forfalden skat.

Efter amtsstueforordningen bevares fortrinsretten, såfremt konkursen indtræder inden 2 år og 3 måneder efter forfaldstiden.

De ovenfor under A s. 10-11 nævnte *told-* og *afgiftslove* tillægger endvidere statskassen privilegium for skyldig afgift som for offentlige skatter, se udkastets § 5.

For de fleste afgifters vedkommende ydes kredit med afgiftens betaling uden særlige betingelser indtil udgangen af den måned, der følger efter den måned, hvori grossisten har udleveret varerne til detaillisten. For de af loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger omfattede afgifter er betalingsfristen dog den 15. i den 3. måned efter den måned, i hvilken omsætningen har fundet sted, jfr. lovbekendtgørelse nr. 374 af 14. november 1963 § 15, stk. 2. Yderligere henstand kan kun gives mod sikkerhedsstillelse, i reglen i form af en kautionsforsikring.

Er varer leveret i afgiftsberigtiget stand til en erhvervsdrivende til videresalg eller til anvendelse i erhvervsvirksomheden, har *leverandøren* inden for en frist af 12 måneder fra leveringen ligeledes efter de fle-

ste afgiftslove privilegium for afgiftsbeløbet 1 detailhandlerens konkursbo. Ved lov nr. 354 af 5. oktober 1939 om midlertidige ændringer i forbrugsafgifterne §§ 1, nr. 5, og 9, stk. 2, tillagdes der leverandøren af afgiftsberigtigede chokolade- og sukkervarer m. m. og afgiftsberigtigede tobaksvarer, der var leveret til videresalg, den samme privilegerede stilling for afgifternes beløb i detailhandlerens konkursbo, som tilkom statskassen. Det var hermed hensigten at imødekomme ønsker fra erhvervets side om at opnå en bedre stilling i konkurstilfælde, jfr. Rigsdagstidende 1939-40, tillæg A, spalte 2337. Ved senere lovændringer er dette privilegium derefter med samme eller uden nærmere begrundelse blevet udstrakt til en række andre forbrugsafgiftslove, jfr. lov om afgift af konsum-is, jfr. lovbekendtgørelse nr. 2 af 8. januar 1960, § 6, stk. 4, lov om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 62 af 29. februar 1960, § 27, stk. 3, lov nr. 211 af 16. juni 1962 om almindelig omsætningsafgift § 36, stk. 2, lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, jfr. lovbekendtgørelse nr. 374 af 14. november 1963, § 23, stk. 3, lov om forskellige forbrugsafgifter, jfr. lovbekendtgørelse nr. 14 af 14. januar 1964, § 21, stk. 3, lov om tobaksafgifter, jfr. lovbekendtgørelse nr. 99 af 31. marts 1964, § 29, stk. 3, lov om afgift af spiritus, vin og øl, jfr. lovbekendtgørelse nr. 288 af 10. september 1964 §§ 6, stk. 2, 24, stk. 2, 32 og 43, og lov om afgifter af parfumer, toiletmidler m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 330 af 17. august 1965 § 11.

Visse *forsikringskrav* var i en række love uden for den egentlige skatte- og afgiftslovgivning tillagt privilegium, således at fordringerne ligestilledes med de i konkurslovens § 33, nr. 2 c, nævnte.

I nyere lovgivningspraksis kan der imidlertid påvises en klar tendens til at begrænse disse privilegier mest muligt af hensyn til den almindelige kredit, jfr. *Hans Topsøe-Jensen* i *Fuldmægtigen* 1964 s. 49-50.

Efter færdselslov nr. 153 af 24. maj 1955

§ 66, stk. 6, 2. pkt., var præmien for den lovpligtige motoransvarsforsikring i tilfælde af forsikringstagerens konkurs privilegeret i hans konkursbo. Ved lov nr. 206 af 11. juni 1959 er konkursprivilegiet bortfaldet. I bemærkningerne til lovforslaget (Folketingstidende 1958-59, tillæg A, spalte 1615) udtales det bl. a., at det må forekomme principielt rigtigst, at privilegiet ophæves, jfr. betænkning nr. 179 af 1957 om ændring af reglerne om erstatning for skader voldt ved brugen af motorkøretøjer og om tvungen forsikring til dækning af skaderne s. 56.

I henhold til lov nr. 239 af 10. juni 1960 om den offentlige sygeforsikring, jfr. lovbe kendtgørelse nr. 160 af 4. april 1963, § 57, stk. 6, kan arbejdsgiverbidrag og arbejderbidrag til dagpengefonden inddrives ved udpantning. Da der ikke nævnes noget om privilegium i konkurstillfælde, kan gæld alene anerkendes som simpelt krav i konkursboer, jfr. socialministeriets skrivelse af 25. marts 1963 (utrykt). I betænkning nr. 226 af 1959 om den offentlige sygeforsikring s. 207 stillede sygeforsikringskommissionen af 1954 forslag om at tillægge de omhandlede bidrag fra arbejdsgivere og arbejdere privilegeret stilling i arbejdsgiverens konkursbo. Dette forslag udgik imidlertid efter henstilling fra justitsministeriet under udarbejdelsen af lovforslaget. I justitsministeriets bemærkninger til forslaget anføres det bl. a.:

»Det er ikke rimeligt, at det skal gå ud over arbejdsgiverens almindelige kreditorer, at han undlader at betale disse bidrag. Det er naturligere, at eventuelle tab af denne art bæres af fonden og fordeles på staten og de bidragsydende. Det vil næppe medføre nogen mærkbar forhøjelse af bidragene. Den instans, der foretager opkrævningen, har i kraft af udpantningsretten for disse bidrag gode muligheder for at udelukke eller begrænse tab. Konkursprivilegiet kan medføre, at interessen i at udnytte disse muligheder svækkes, og at der udvises for stor langmodighed ved bidragsopkrævningen.«

En tilsvarende bestemmelse i folkeforsik-

ringsloven, jfr. lovbe kendtgørelse nr. 228 af 12. september 1957, § 43, stk. 5, bortfaldt ved lov nr. 238 af 10. juni 1960 om invalide- og folkepension, jfr. nu lov nr. 218 af 4. juni 1965 om folkepension og lov nr. 219 af 4. juni 1965 om invalidepension.

Efter ulykkesforsikringsloven var præmierestance, som påhvilede en forsikringspligtig arbejdsgiver eller en forsikret selvstændig erhvervsdrivende, stillet som privilegeret fordring i tilfælde af konkurs, jfr. lovbe kendtgørelse nr. 142 af 8. maj 1959 § 18. Dette privilegium blev ophævet ved lov nr. 165 af 27. maj 1964 med den begrundelse, at »det ikke kan anses for rimeligt, at kravet på præmien i sådanne tilfælde skal indtage en privilegeret stilling i forhold til andre fordringer på den pågældende«, jfr. Folketingstidende 1963-64, tillæg A, spalte 1375.

Ifølge lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring, jfr. lovbe kendtgørelse nr. 238 af 27. juni 1962, § 28, stk. 4, 3. pkt., er arbejdsgiverens bidrag til arbejdsløshedsforsikringen i konkurstillfælde ligestillet med de i konkurslovens § 33, nr. 2, omhandlede fordringer. Socialministeriet har i skrivelse af 1. november 1963 til arbejdsministeriet, som administrerer loven, henstillet, om denne bestemmelse bør søges ophævet ved lejlighed. Arbejdsministeriet har oplyst, at spørgsmålet vil blive taget op i forbindelse med næste forslag til lovændringer.

Lov nr. 46 af 7. marts 1964 om arbejdsmarkedets tillægspension fastsætter i § 15, hvilket bidrag arbejdsgiveren, henholdsvis arbejderens skal betale. Det bestemmes i § 17, at arbejdsgiveren skal tilbageholde arbejderens del af bidraget og indbetale det samlede bidrag. I § 31 bestemmes, at »hvis der ikke opnås dækning hos arbejdsgiveren for skyldige bidrag«, tillægges der lønmodtageren bestemt anciennitet. Hverken arbejdsgiver- eller lønmodtagerbidrag har herefter konkursprivilegium.

Efter lov nr. 187 af 4. juni 1964 om en kornordning for høståret 1964-65 § 12 var landbrugsministeren privilegeret fordrings-

haver for skyldig »udligningsafgift« af visse indførte landbrugsprodukter. Ved lov nr. 235 af 9. juni 1965 om en kornordning for høst-årene 1965-66 og 1966-67 er konkursprivilegiet imidlertid bortfaldet efter henstilling fra justitsministeriet, bl. a. ud fra den betragtning, at man af hensyn til den almindelige kredit bør være yderst tilbageholdende med at give konkursprivilegium til krav uden for skatte- og afgiftslovgivningen i traditionel forstand.

Endnu findes imidlertid spredte bestemmelser om privilegium for krav af lignende art.

Som eksempel kan nævnes lov nr. 118 af 3. maj 1961 om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr samt om midler til regulering af plantevækst § 19, stk. 5, 2. pkt., og nævnte lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring, jfr. lovbekendtgørelse nr. 238 af 27. juni 1962, § 28, stk. 4, 3. pkt. Efter lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde, jfr. lovbekendtgørelse nr. 259 af 18. august 1964, § 19, stk. 1, 2. pkt., har endvidere en tilskadekommen forsikringsberettiget eller hans efterladte privilegium for erstatningskrav mod en arbejdsgiver, der ikke har opfyldt sin forsikringspligt efter loven. Får den berettigede ikke dækning, udredes beløbet ifølge stk. 2 forskudsvis af direktoratet for ulykkesforsikringen og repareret på de anerkendte ulykkesforsikringsselskaber m.v., der indtræder i retten ifølge stk. 1, d. v.s. også i privilegiet.

Privilegium på lige fod med leje og skatter har efter konkurslovens § 33, nr. 2, f, »såvel højere som lavere tjenendes« og arbejderes krav på løn og kostpenge for det sidste år regnet fra »den sidste fardag« før konkursen. Privilegiet består uanset lønnens beregningsmåde og betegnelse. Også krav på provision, tantieme og feriepenge er privilegeret. Privilegiet omfatter såvel løn for præsteret arbejde som arbejderens erstatningskrav mod arbejdsgiveren i tilfælde af ubeføjet afbrydelse af tjenesten, jfr. lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funk-

tionærer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 131 af 29. april 1964, § 2 a, stk. 4, og § 3, stk. 5.

4. Når leje, skatter og løn er betalt, fyldestgøres efter konkurslovens § 33, nr. 3, apotekeres fordringer på betaling for *lægemidler* samt lægers og jordemødres krav »og deslige fordringer i anledning af ydet sygehjælp, dog ikke for mere end det foregående og det løbende kalenderår.«

5. Efter de i konkurslovens § 33 nævnte krav daikkes almindeligt lovbestemt underpant i løsøre (*tinglyst skifteekstrakt*) og krav ifølge underpantebreve i løsøre, som er tinglyst før 1. juli 1960, jfr. §§ 34 og 39 og ovenfor under A s. 9.

6. Forud for den almindelige gæld betales udgifter ved *offentlig akkordforhandling* og forberedelse dertil, når skifteretten har taget begæringen om akkordforhandling til følge, og konkursen påfølger i løbet af 3 måneder efter den offentlige akkordforhandlings ophør, jfr. lov om tvangsakkord § 34, stk. 5. På samme måde stilles gæld, som skyldneren under den offentlige akkordforhandling har stiftet med skriftligt samtykke fra en af skifteretten dertil beskikket mand, § 34, stk. 6.

111°. Resten af den almindelige konkursmasse, efter at massegæld og privilegeret gæld er betalt, anvendes efter konkurslovens § 35 til dækning på lige fod af den *øvrige gæld* til de konkurskreditorer, der har anmeldt deres krav i boet. Dog kan gaveløfter, som ikke er blevet opfyldt før konkursen, ikke fordres indfriet af boet, før alle kreditorer er blevet dækket fuldt ud.

Efter forordning af 6. februar 1743 § 12 skulle *bøder* stå tilbage for gæld, jfr. stempellov af 19. februar 1861 § 88, men denne bestemmelse er som ikke nævnt i konkursloven bortfaldet og havde i øvrigt allerede som følge af reglerne om afsoning af bøder i straffeloven af 1866 mistet størstedelen af sin betydning. Ved den bestemmelse, som straffeloven af 1930 § 52, stk. 3,

indeholder om bøders inddrivelse ved udpantning, har spørgsmålet om bøders plads i konkursordenen påny fået praktisk betydning. Det er nu fastslået i retspraksis, at bødekrav konkurrerer i boet sammen med andre formuekrav, jfr. Højesterets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1950 s. 621. Det samme gælder skattevæsenets krav på det beløb, hvormed skatten ved *efterbetaling af* for lidt betalt *skat forhøjes* i tilfælde af urigtig eller manglende selvangivelse, jfr. lov om selvangivelsen af indkomst og formue m. v., lovbekendtgørelse nr. 212 af 19. juni 1964, § 5, stk. 1, statsskatteloven nr. 149 af 10. april 1922 § 43, stk. 1, kommuneskatteloven, lovbekendtgørelse nr. 40 af 5. februar 1966, § 44, stk. 1, og højesteretsdom i Ugeskrift for Retsvæsen 1955, s. 430.

2. Norge.

I norsk ret indeholdes reglerne i lov nr. 2 af 31. maj 1963 om rekkjefylgja for krav i konkurs o. a. (prioritetslova).

Loven afløser lov af 31. maj 1912 om fortrinsret for visse fordringer og en lang række bestemmelser inden for speciallovgivningen, der hjemlede privilegium i vidt omfang. Ved loven af 1963 blev en lang række privilegier afskaffet og andre begrænset, medens lønprivilegiet, der var snævrere end efter dansk ret, blev udvidet.

I. Efter prioritetslovens § 3 fyldestgøres først massegæld og dermed ligestillet gæld. Ved det sidste udtryk sigtes i første række til omkostninger ved en forudgående akkordforhandling og gæld, der herunder er stiftet med akkordstyrets samtykke, jfr. norsk akkordlov § 39.

II. Derefter dækkes:

1. Fordring på løn eller andet vederlag for arbejde i skyldnerens tjeneste med undtagelse af
 - a) Vederlag som »tillitsmann«, når skyldneren er et selskab, en korporation eller en stiftelse. Udtrykket »tillitsmann« omfatter foruden bestyrelsesmedlem og medlem af re-

præsentskab, tilsynsråd o. s. v. og så en valgt revisor.

- b) Vederlag som øverste daglige leder af skyldnerens forretning (forretningsfører), d. v. s. hvad der i Danmark sædvanligt kaldes administrerende direktør.

Fordringen må være forfaldet i de sidste 6 måneder før »fristdagen«, som i konkurs er dagen for konkursens begyndelse, jfr. prioritetslovens § 2. For krav på fast løn er fortrinsretten begrænset til 3 måneders løn. For krav på andet vederlag er fortrinsretten begrænset til det tredobbelte af, hvad arbejderen gennemsnitlig har indtjent om måneden i de sidste 12 måneder før konkursens begyndelse eller i den del af dette tidsrum, som han har været i skyldnerens tjeneste. Fortrinsretten omfatter endvidere feriegodtgørelse, som er indtjent i de sidste 27 måneder.

2. Fordring på arbejdsgiveren for tab af arbejdsfortjeneste og krav på pension.
3. Krav på underholdsbidrag til ægtefælle eller børn inden for de sidste 6 måneder før konkursen.

De under 1-3 nævnte fordringer dækkes lige.

III. Derefter fyldestgøres efter prioritetslovens § 4 i lige forhold krav på skatter og almindelig omsætningsafgift, som er forfaldet inden for det sidste år før konkursen.

Fortrinsretten efter II og III omfatter også krav mod en arbejdsgiver på beløb, der er tilbageholdt i løn til dækning af underholdsbidrag eller skat.

IV. Efter alle andre fordringer dækkes ifølge § 7 bødekrav, konfiskation, som er straf, og krav på forhøjelse af skyldige skatte- og afgiftsbeløb som følge af urigtige eller ufuldstændige oplysninger til skatte- og afgiftsmyndighederne.

Efter § 5 har krav på renter og dækning af omkostninger ved inddrivelse forud for konkursen samme stilling som hovedkravet.

Når en fortrinsberettiget fordring ved aftale eller arv erhverves af en ny fordrings-

haver, følger fortrinsretten med, og ved indfrielse af en sådan fordring går fortrinsretten over på det regreskrav, som indfrieren måtte få, jfr. § 6.

3. Sverige.

Forud for al anden gæld dækkes konkursomkostninger og (anden) massegæld, jfr. konkurslagen § 125.

Bestemmelserne om »förmånsrätt« findes i Handelsbalkens kapitel 17. Handelsbalken stammer fra 1734, og selv om der i årenes løb er foretaget mange vigtige ændringer og tilføjelser, er reglerne dog ikke i moderne tid blevet underkastet en samlet revision. Der opstilles i hovedsagen følgende rangorden for fyldestgørelse af konkursmassen:

I. Efter § 4 dækkes i nedennævnte rækkefølge:

- 1) Omkostninger ved skyldnerens begravelse.
- 2) Omkostninger ved et dødsbos registrering.
- 3) Udgifter til læge samt til kost og pleje under en afdød skyldners sidste sygdom, kreditors udgifter ved begæring om konkurs, krav på løn og pension samt krav på beløb, som arbejdsgiveren har tilbageholdt til sikkerhed for, at arbejderen opfylder sine forpligtelser i henhold til arbejdsaftalen.

For så vidt angår løn sondres mellem »betjänter«, »tjänstehjon« og »annan arbetare«. Den nærmere betydning af disse udtryk er fastlagt i retspraksis. I de 2 første grupper, som omfatter både et aktieselskabs direktør og personer, som udfører manuelt arbejde, forudsat at ansættelsen er af mere varig og fast karakter, haves fortrinsretten for løn for det sidste år før konkursen, medens den sidste gruppes krav må være forfaldet i løbet af de sidste 6 måneder. I denne forbindelse mærkes det, at konkurslagen § 100 a bestemmer, at aktionær, som på grund af sin aktiebesiddelse har eller havde bestemmende indflydelse

over selskabet, eller hans ægtefælle eller efterkommer eller efterkommers ægtefælle overhovedet ikke kan kræve løn for tiden efter konkursen og for tiden før konkursen ikke i videre udstrækning, end hans arbejde må antages at have været til nytte for selskabet.

4) Visse omkostninger ved forudgående dødsboskifte eller akkordforhandling.

II. Derefter fyldestgøres umyndiges krav mod værger, jfr. § 10.

III.

1. Efter § 11, stk. 1, fyldestgøres dernæst krav mod offentlige kassebetjente m. v.
2. Derefter dækkes ifølge § 11, stk. 3, i visse tilfælde krav mod et aktieselskab fra selskabets pensionsstiftelse, for så vidt kravet ikke falder ind under § 4 (ovenfor nr. I 3), hvorimod de i § 11, stk. 2, nævnte krav som følge af arbejdsulykker formentlig nu er uden praktisk betydning.

IV. Dernæst følger en række krav på skatter og afgifter til det offentlige under forudsætning af, at de er forfaldet til betaling inden for de sidste 2 år før konkursen, jfr. § 12. Fortrinsretten omfatter også krav mod den skattepligtiges arbejdsgiver på beløb, der er tilbageholdt i lønnen til dækning af skat.

V. Efter alle andre krav dækkes bødekraft, jfr. § 18.

Vedrørende krav mod bestemte ting eller rettigheder skal kun bemærkes, at forud for alle konkursfordringer går håndpant samt tilbageholdsret i løsøre og registreret skibspant, jfr. kapitel 17 § 3. Derimod går pant i fast ejendom og i skib under bygning, pant for forpagtningsafgift i forpagterens løsøre, underpant (»förlagsinteckning«) i løsøre og udlægspant efter de under I nævnte privilegerede krav, men forud for de under II-IV nævnte fortrinsrettigheder.

4. Finland.

Først betales massegæld, jfr. konkursstadgan (konkursloven) § 74.

Förordning 9. november 1868 om för-
månsrätt med senere ændringer hjemler på
de væsentligste punkter privilegium i sam-
me omfang som den svenske handelsbalks
kapitel 17. Pant i fast ejendom går dog som
regel forud for lønfordringer. Her skal i øv-
rigt kun nævnes de vigtigste af de fortrins-
rettigheder, der retter sig mod hele konkurs-
boets masse.

I. Efter § 4 dækkes først i nedennævnte
rækkefølge:

- a) Omkostninger ved skyldnerens begra-
velse.
- b) Omkostninger ved dødsboets registrering.
- c) Udgifter til læge samt til kost og pleje un-
der en afdød skyldners sidste sygdom og
arbejderes på ansættelsesforholdet grun-
dede krav på løn og andre fordringer
for det foregående og løbende år samt

pensionskassens fordring på en arbejds-
giver. Samme ret har krav over for ar-
bejdsgivere på visse beløb, som tilbage-
holdes i lønnen.

Efter de under a-c nævnte krav dækkes
visse akkordomkostninger.

II. Derefter fyldestgøres efter § 7 på lige
fod en række krav på skatter og afgifter til
det offentlige, der hidrører fra det løbende
og de 3 foregående skatteår, samt visse er-
statningskrav som følge af arbejdsulykker.

III. Efter § 9 dækkes dernæst umyndiges
krav mod værger.

IV. Derefter fyldestgøres efter § 10 krav
mod offentlige kassebetjente m. v. samt sta-
tens regreskrav efter reglerne om statens
ansvar for skade forårsaget af tjenestemænd.

V. Efter alle andre fordringer dækkes
krav på bøder og morarenter, jfr. § 19.

II. Udvalgets almindelige synspunkter.

Som ovenfor anført er det den alvorligste anke mod konkursbehandlingen, at der derigennem ofte kun fremkommer en meget ringe dækning af de almindelige kreditorers krav. Af de statistiske oplysninger vedrørende retsplejen i årene 1954-63 fremgår det, at af 2.150 sluttede konkursboer sluttedes 276 efter konkurslovens § 97 uden dækning til kreditorerne. Af 1.821 boer, hvori udlodning fandt sted, sluttedes 913 eller 50,1 % helt uden dividende til de uprilegerede kreditorer. Den privilegerede gæld i disse boer udgjorde i den pågældende periode i alt ca. 25 millioner kr., hvoraf ca. 62,2 % blev dækket. Aktivmassen i disse boer udgjorde ca. 30 % af den samlede aktivmasse i alle sluttede konkursboer. I de samme 10 år udgjorde dividenden på den simple gæld i de boer, hvor der overhovedet blev nogen udlodning til de almindelige kreditorer, gennemsnitlig ca. 10 %. I alt udloddedes der i de sluttede boer årligt gennemsnitligt ca. 4.027.000 kr. til privilegerede og ca. 1.567.000 kr. til uprilegerede fordringshavere. Den privilegerede gæld udgjorde i den pågældende periode i alt ca. 47 millioner kr., hvoraf ca. 85,7 % blev dækket.

Mere detaljerede statistiske oplysninger om perioden 1961-65 vedrørende de boer, der har været behandlet ved Sø- og Handelsretten i København, indeholdes i bilag 2 og 3 til denne betænkning.

En væsentlig grund til det ringe udbytte for de almindelige kreditorer er, som det også vil fremgå af de anførte statistiske oplysninger, at en betydelig del af boernes midler udtømmes af de privilegerede for-

dringshavere. Hertil kommer, at selv krav på løn for tiden omkring konkursens begyndelse, hvor grundene til at fravige det almindelige princip om ligelig fordeling af skyldnerens aktiver på hans kreditorer er stærkest, i mange tilfælde ikke opnår fuld dækning, fordi disse krav må konkurrere med andre privilegerede fordringer.

Det må efter udvalgets opfattelse være udgangspunktet, at alle fordringshavere har lige adgang til fyldestgørelse af boets almindelige masse, og at der må kræves meget tungtvejende grunde for at fravige dette princip.

1. *Lønkrav.*

For så vidt angår arbejdere, funktionærer og andre medhjælpere hos skyldneren, er det uden tvivl den almindelige opfattelse, at fortrinsret for lønkrav for en vis periode omkring konkursens begyndelse er velbegrundet, jfr. kommissionsbetænkningen af 1941 s. 228. Udvalget kan slutte sig til denne opfattelse. De ansattes arbejde er af afgørende betydning for virksomhedens fortsættelse, og måtte de regne med i tilfælde af konkurs kun at få en ringe dividende af den endnu ikke udbetalte løn, måtte man forudse, at de, der havde mulighed for at få anden ansættelse, ville forlade virksomheden, såsnart der opstod frygt for dennes solvens; dette kunne da i nogle tilfælde medføre et ellers ikke uundgåeligt sammenbrud eller i hvert fald, at en standsnings indtrådte så pludseligt, at der derved forvoldtes yderligere tab for samtlige kreditorer. Lønnen er for arbejderen eller funktionæren grundlaget for hans eksistens, og det vil derfor må-

ske for en stor personkreds kunne få særlig alvorlige følger, hvis virksomheden standser, uden at arbejdstageren har rimelig udsigt til at få den tilgodehavende løn eller løn for en så lang periode, at han har mulighed for at skaffe sig andet arbejde. Navnlig i tider med stor arbejdsløshed vil det kunne være vanskeligt for funktionærer og arbejdere at tvinge arbejdsgiveren til at betale lønnen til tiden. Udvalget foreslår derfor at bevare privilegiet for lønkrav i den begrænsede form, som hjemles ved den i udkastet foreslåede formulering af konkurslovens § 33, jfr. nærmere bemærkningerne til denne bestemmelse. I jo højere grad privilegierne begrænses, jo større bliver lønmodtagernes chance for at opnå fuld dækning og få dækning hurtigt.

På den tredie nordiske arbejdsretskonference i Oslo den 5.-6. oktober 1961 diskuteredes spørgsmålet om beskyttelse for arbejdslønninger i konkurs. Konferencen, som anså det for vigtigt, at beskyttelsen for lønfordringer blev gjort så stærk som mulig, og som bl. a. under hensyn til det fællesnordiske arbejdsmarked anså det for betydningsfuldt at nå frem til en så vidt muligt ensartet nordisk regulering, opstillede følgende principper for en fællesnordisk lovgivning:

1. Pant i fast ejendom bør som i svensk ret i princippet vige for lønfordringer.

2. Alle ansatte skal have fortrinsret for lønfordringer for det sidste år før konkursen, og der bør altså ikke som nu gøres forskel mellem forskellige grupper af arbejdstagere.

3. Lønfordringer bør også have fortrinsret ved singulærforfølgning.

4. Arbejdere i anlægs- og byggeindustrien bør have sikkerhedsret i den faste ejendom, som lønfordringen vedkommer.

5. Et særligt spørgsmål er fordringer på løbende eller fremtidig pension.

Efter at Landsorganisationen havde henstillet til regeringen at tage skridt til at gennemføre foranstaltninger som foreslået af arbejdsretskonferencen, anmodede justitsministeriet ved skrivelse af 8. februar 1962 konkurslovsudvalget om at inddrage punk-

terne 1, 2, 4 og 5 under udvalgets overvejelser, medens udvalget om udlæg og udpantning samtidig blev anmodet om at behandle punkt 3.

Udvalget skal i den anledning først fremhæve, at dersom udvalgets nedenfor fremsatte forslag om afskaffelse af privilegiet for skatter og offentlige afgifter følges, vil dette medføre en væsentlig styrkelse af lønfordringernes stilling, jfr. nedenfor s. 21, og behovet for de af konferencen foreslåede ændringer vil derfor blive formindsket.

Med hensyn til punkt 1 og 4 vil en så betydelig svækkelse af realkrediten og vanskeliggørelse af belåningen af de faste ejendomme, som en radikal gennemførelse af de opstillede principper vil medføre, være en meget betænkelig sag i Danmark, hvor realkrediten er så stærkt udviklet og spiller en så betydelig rolle i det økonomiske liv. Det kan i øvrigt bemærkes, at der under behandlingen af konkursboer i Danmark i alt fald under de nuværende forhold sjældent fremkommer lønfordringer fra andre end funktionærer og lign. Udvalget vil imidlertid senere påny overveje spørgsmålet i forbindelse med gennemgangen af reglerne om pants stilling i konkurs.

Punkt 2 sigter formentlig i særlig grad til forholdene i Sverige, hvor visse arbejdere som refereret ovenfor under I, 3, har privilegium for en kortere tid end andre ansatte. Med hensyn til privilegiets tidsmæssige udstrækning henvises i øvrigt til bemærkningerne nedenfor s. 31 f.

Punkt 5 har på grund af bestemmelserne i den danske pensionskasselov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 163 af 26. maj 1959, stærkt begrænset betydning i Danmark, se nærmere nedenfor s. 27 f.

2. Skatter og offentlige afgifter.

Den anden store gruppe af privilegerede fordringer udgøres efter den bestående ordning af krav på skatter og offentlige afgifter, jfr. ovenfor side 12—13. Kommissionsbetænkningen s. 228 anfører, at dette privilegium har givet anledning til adskillig tvivl

i kommissionen, men at man dog har foreslået privilegiet opretholdt omend i noget begrænset skikkelse, navnlig af frygt for, at skattemyndighederne ellers ville blive tvunget til at gå hårdere frem over for skatteyderne.

Ved den norske prioritetslov af 31. maj 1963 blev privilegiet for skattekrav væsentlig begrænset, uden at dette vides at have medført alvorlige vanskeligheder, og under drøftelserne mellem de nordiske konkurslovsudvalg er det oplyst, at den norske komité agter at foreslå skatteprivilegiet ophævet.

Den svenske lagberednings arbejde med reform af reglerne om fortrins- og pante-rettigheder befinder sig endnu på et forberedende stadium, men i et promemoria fra juni 1964 om skatteprivilegiet har beredningen foreslået, at skatteprivilegiet ophæves.

Fortrinsstillingen for disse krav er indført på en tid, da hensynet til statens interesser havde overvægt over hensynene til borgerne, og da skatter og afgifter på den anden side ikke blev opkrævet med så store beløb som i dag og derfor normalt ikke ville kunne lægge beslag på en meget stor del af boernes midler. Efter udvalgets mening kan der ikke i dag anføres nogen rimelig begrundelse for at bevare fortrinsretten for skatter og offentlige afgifter. Betydningen af fortrinsretten for statens og kommunernes økonomi er meget ringe. Der foreligger ikke statistiske oplysninger om provenuet af skatter og afgifter fra insolvente boer. Det samlede beløb, der i konkursboer udbetales til dækning af samtlige privilegerede fordringer, udgør som ovenfor anført årlig ca. 4 millioner kr. Tilsvarende tal haves ikke for insolvente dødsboer, men under hensyn til, at antallet af insolvente ikke-vedgåelsesboer kun er 100-150 om året, kan det næppe dreje sig om meget store beløb. Antallet af tvangsakkorder er meget ringe og har i de sidste 10 år kun udgjort ca. 5 om året. I private akkord- og likvidationsboer aftales i reglen, at konkursordenen skal anvendes,

således at bl. a. privilegerede skattekrav dækkes fuldt ud, medens det offentlige, hvis privilegiet ikke bestod, enten måtte tiltræde (eller gennem tvangsakkord blive tvunget til at underkaste sig) en akkord på lige fod med de øvrige kreditorer eller fremkalde en konkurs; forskellen mellem den indkomne sum og det beløb, det offentlige ville have modtaget, hvis det kun fik samme dividende som andre fordringshavere, kan ikke antages at andrage meget betydelige beløb. I det samlede skatte- og afgiftsprovenu, som alene for statens vedkommende for finansåret 1965—66 er anslået til ca. 15 milliarder kr., udgør de summer, som indvindes i kraft af privilegiet, kun en forsvindende del. Begrænses privilegierne som foreslået, vil dividenden af den simple gæld stige væsentligt, således at tabet for det offentlige bliver mindre end det beløb, der nu indgår fra de insolvente boer.

Under den nugældende ordning er forholdet særlig stødende, hvor de offentlige krav medfører, at der ikke bliver fuld dækning til de sideordnede lønkrav, hvilket ikke sjældent forekommer, navnlig når skyldneren har drevet handel med afgiftspligtige varer. Men også for de almindelige kreditorer medfører tabet alvorlig forstyrrelse i deres økonomi. For kreditgivningen betyder det offentliges fortrinsret en forøget usikkerhed. Det vil i almindelighed ikke være muligt for kreditorerne at bedømme, hvor store privilegerede skattefordringer der vil kunne gøres gældende mod debitor, og navnlig kravene på forbrugsafgifter kan være helt uberegneligt store. I denne henseende må det erindres, at kravet tidsmæssigt kan være særdeles omfattende, idet privilegiet ifølge amtsstueforordningens § 2 bevares for skatter og afgifter i 2 år og 3 måneder før konkursen, og ifølge statsskattelov nr. 149 af 10. april 1922 § 38, stk. 5, omfatter privilegiet frem i tiden skatten for det skattehalvår, hvori konkursbehandlingen er begyndt.

a. For så vidt angår personlige skatter har staten og kommunerne i kraft af de

særlige inddrivelsesmidler, der står til rådighed for skattemyndighederne: udpantning og løntilbageholdelse, større mulighed end andre kreditorer for at få deres tilgodehavende betalt, inden skyldneren bliver ude af stand dertil. I praksis træffes der imidlertid hyppigt aftaler om op til 2-årige afdragsordninger, når skyldneren ikke kan stille sikkerhed, eller når omkostningerne ved sikkerhedsstillelse ville blive særligt store, eller hvis tinglysning eller anden sikringsakt kan antages at ville skade skyldnerens almindelige kredit. En afskaffelse af privilegiet kan derfor tænkes at medføre en noget hårdere inddrivelsespraksis for at skaffe dækning inden en eventuel konkurs, idet skattemyndighederne dels vil begrænse henstand gennem afdragsordninger, dels i videre omfang vil stille krav om sikkerhed.

Denne betragtning kan udvalget dog ikke tillægge større vægt. Skyldnerens behov for henstand med betaling af skat er næppe væsentlig forskellig fra hans forhold til andre kreditorer, f. eks. leverandører, over for hvem han må betale eller stille sikkerhed. Skattemyndighederne må formodes ved inddrivelse at ville tage de fornødne samfundsmæssige og individuelle hensyn, herunder eventuelt også ved tiltrædelse af en frivillig akkord, og man må snarere frygte for, at det offentlige ved for stor langmodighed bidrager til at opretholde virksomheder, som er uden levedygtighed. For inddrivelsesmyndighedernes valg mellem en lempeligere og en skarpere inddrivelse er det i øvrigt næppe muligheden for dækning i et eventuelt konkursbo, men snarere den større eller mindre tillid til skyldnerens indtjeningssevne og soliditet, der er afgørende.

Når det endvidere er gjort gældende, at skattekravet ikke beror på en aftale om kreditydelse, hvorved skatteyderens kreditværdighed på forhånd kunne tages i betragtning, må det heroverfor anføres, at det samme også gælder andre fordringer, f. eks. krav på erstatning for skadegørende handlinger, der ikke er udstyret med privilegium.

b. Betalingen af told- og forbrugsafgifter

er i højere grad koncentreret på visse erhvervsgrene, således at der er større mulighed for, at kriser kan medføre ikke ubetydelige tab for det offentlige. Dette gælder særlig »punktafgifterne« (de særlige omsætningsafgifter på specielle varer, navnlig spiritus og cigaretter). Derimod er problemerne for den gældende almindelige omsætningsafgift og ikke mindst en eventuel mere generel omsætningsafgift, f. eks. en merværdiafgift, hvor kredsen af forpligtede er meget stor, medens afgiftsbeløbene for den enkelte normalt kun er relativt små, mere beslægtet med problemerne ved den direkte beskatning.

På finanslov 1965-66 § 1.4. fordeler de under departementet for told- og forbrugsafgifter hørende afgifter sig således:

	kr.
Told	550.000.000
Afgifter af spiritus, vin og øl	1400.000.000
Tobaksafgifter.	1706.000.000
Chokoladeafgifter.	240.000.000
Parfumeafgifter.	75.000.000
Konsum-isaafgifter.	30.000.000
Radio- og TV-apparater	60.000.000
Afgift i henhold til lov om forskellige forbrugsafgifter	186.000.000
Vægtafgift af motorkøretøjer	448.000.000
Omsætningsafgift af motor-køretøjer.	1060.000.000
Ordinær benzinafgift	519.000.000
Tillægsafgift af benzin.	501.000.000
Almindelig omsætningsafgift	1890.000.000
Diverse afgifter.	2.000.000
I alt	8667.000.000

Som anført ovenfor side 13 yder afgiftsmyndighederne af opkrævningstekniske grunde kredit med afgiftsbetaling uden særlige betingelser indtil udgangen af den måned, der følger efter den måned, hvori grossisten har udleveret varen til detaillisten, medens egentlig henstand - normalt indtil ca. 2 måneder - kun gives mod sikkerhedsstillelse, i reglen i form af en kautionforsikring. En afskaffelse af privilegiet vil da mu-

ligvis medføre dels, at den korte kredit uden sikkerhedsstillelse beskæres yderligere eller begrænses til visse virksomheder efter skøn over disses kreditværdighed (hvilket dog næppe er administrativt muligt), dels at det bliver vanskeligere eller dyrere at opnå sikkerhedsstillelse i form af kautionforsikring, når forsikringsselskaberne går glip af fortrinsretten i konkurstilfælde. Fra afgiftsmyndighedernes side har man endvidere anført, at staten ikke kan sidestilles med private leverandører; disse kan kræve kontant betaling eller nægte at levere, medens staten uden hensyn til skyldnerens kreditværdighed er nødsaget til at indrømme ham kredit uden sikkerhedsstillelse, efter omstændighederne i indtil 2 måneder. Der er i det første tidsrum ikke tale om nogen kreditgivning, men om afregningsteknik. Det er endelig blevet gjort gældende, at den særlig gunstige stilling, der er indrømmet statskassen ved reglerne om privilegium og separatistret, måske også kan forsvares ud fra den betragtning, at skyldneren, der fungerer som skatteopkræver for staten, ved at undlade at afregne opkrævede afgiftsbeløb har gjort sig skyldig i underslæbslignende forhold. Efter § 2, stk. 2, i den norske lov om omsætningsafgift straffes den, der i berigelseshensigt undlader at betale omsætningsafgift, som indgår i oppebåret vederlag, på samme måde som for underslæb.

Ingen af disse betragtninger kan dog tillægges afgørende vægt. Som anført ovenfor side 22 er der adskillige ikke-privilegerede kreditorer, som har fået krav på skyldneren, uden forinden at kunne tage hans kreditværdighed i betragtning. Heller ikke de, der har tabt penge ved skyldnerens strafbare forhold, har efter gældende ret privilegium i hans bo.

For skyldneren kan det være en stor fordel, at han på grund af statens fortrinsstilling lettere kan opnå henstand med afgiftsbetalingen, men hans behov for kredit med netop disse betalinger er ikke væsentlig forskellig fra hans forhold f. eks. til sine leverandører, og det er ikke noget sundt

træk, at virksomheder uden fornøden kapital gennem kreditten med told og forbrugsafgifter kan opnå billig driftskapital til etablering og fortsættelse af virksomheden. På grund af det offentlige privilegium bliver det i virkeligheden de almindelige kreditorer, der ufrivilligt finansierer henstand med skatter og afgifter. De vanskeligheder, som vil kunne opstå for de handlende ved en strengere kurs fra afgiftsmyndighedernes side, vil i nogen grad blive modsvaret af en styrkelse af den almindelige kredit.

Af de anførte grunde foreslår udvalget, at fortrinsretten også for offentlige afgifter afskaffes.

c. Som anført ovenfor side 13 er der i vidt omfang tillagt leverandører af afgiftspligtige varer fortrinsret i detaillistens konkursbo. Man har til støtte for begunstigelsen henvist til, at afgiftsforhøjelser medfører, at avancen bliver relativt mindre, og at risikoen bliver større, idet der ofte ikke vil være mulighed for øgede avancer i forbindelse med afgiftsforhøjelser.

Vedrørende leverandørernes fortrinsret henvises til forhandlingerne i Folketinget efter vedtagelsen af lov nr. 437 af 19. november 1950 om omsætningsafgift af forskellige varer m. v. Ved denne lov tillagde man i § 33 staten privilegium for de i loven omhandlede afgifter i overensstemmelse med konkurslovens § 33, 2, c, men gav ikke leverandørerne samme privilegerede stilling for afgifterne i detailhandlernes konkursboer, idet man fra finansministeriets side ønskede at gøre dette spørgsmål til genstand for nærmere forhandling. De afgiftspligtige protesterede imidlertid straks efter lovens vedtagelse, og spørgsmålet blev rejst i Folketinget, hvor der var enighed om at imødekomme kravet, jfr. Rigsdagstidende 1950-51, Folketingets forhandlinger, sp. 3195-96, og ændringsloven nr. 114 af 22. marts 1951.

Efter udvalgets opfattelse bør denne fortrinsret bortfalde. Henstanden med den del af prisen, som skyldes afgiften, er, uanset det anførte, hyppigt ikke væsensforskellig

fra henstand med andre dele af købesummen, der ligeledes kan modsvare udgifter, som leverandøren har måttet afholde; under alle omstændigheder er det i forhold til den øvrige del af handelsstanden en urimelighed at tillægge enkelte grene inden for forretningslivet privilegium. De tab, som eventuelt lides som følge af aftagernes insolvens, bør behandles som andre omkostninger. Bedømmer man den øgede belastning, som afskaffelsen af privilegiet vil kunne medføre for en del af forretningslivet, så alvorligt, at det findes påkrævet at beskytte fabrikanten og grossister, som har afholdt forbrugsafgifter, mod tab ved deres aftageres insolvens, vil dette mere hensigtsmæssigt kunne ske ved ændringer i afgiftslovgivningen, således at dette tab ikke endeligt skal bæres af den, som i første omgang har betalt afgiften, men af staten. Det må erindres, at hvis ikke afgiftsmyndighedernes krav fra gammel tid havde været forsynet med privilegium, ville man næppe have tænkt på at udstyre leverandørens krav mod aftageren med en sådan fortrinsret.

Disse fortrinsrettigheder medfører i øvrigt uforholdsmæssigt besvær ved boernes behandling, fordi en del af fordringen skal behandles anderledes end resten af fordringen, og dette kan dreje sig om et stort antal fordringer i det enkelte bo; udlodningen til de privilegerede kreditorer sinkes meget ved prøvelsen af samtlige disse fordringer, et forhold, der med rette giver anledning til kritik.

3. Separatistret.

Medens udvalget i øvrigt i alt fald ikke på nuværende tidspunkt stiller forslag om ændringer i reglerne om stiftelse af panterrettigheder, har de ovenfor side 10-11 refererede bestemmelser om separatistret for krav på told- og forbrugsafgifter en sådan sammenhæng med konkursprivilegierne, at udvalget har ment at burde tage spørgsmålet om denne separatistrets beståen op nu. Det er ovenfor s. 10 nævnt, at denne sikkerhedsret består, uden at de sædvanlige

betingelser for stiftelse af panterrettigheder er opfyldt. Der kræves hverken rådighedsberøvelse eller indførelse i offentligt register. Skyldnerens øvrige kreditorer kan vel være klar over, at der, når han handler med afgiftspligtige varer, kan være mulighed for et således sikret krav fra det offentlige; men om et sådant krav i det enkelte tilfælde eksisterer, eller hvor stort det i bekræftende fald er, kan de ikke vide. Disse rettigheder, som i ikke få tilfælde kan medføre, at det offentlige lægger beslag på konkursboets væsentligste aktiver, er derfor til største skade for den almindelige kredit. Består skyldnerens formue hovedsagelig i hans varelager, kan separatistretten medføre, at der intet bliver til dækning af arbejderes og funktionærers privilegerede lønkrav. For restauratørers vedkommende vil der som oftest i tilfælde af sammenbrud intet eller næsten intet blive til privilegerede eller uprivilegerede kreditorer. Nogle eksempler på virkningen af sådanne separatistkrav i boer, der er behandlet af Sø- og Handelsretten i København, er anført i bilag 3 til denne betænkning. Statens sikkerhedsret kan være årsag til, at der ydes en henstand, der ikke er rimeligt begrundet i skyldnerens forhold, og som kan muliggøre, at virksomheden fortsættes, selv om der ikke er nogen udsigt til sanering, og underbalancen derved yderligere forværres til skade for fordringshaverne. Det er dernæst en tilfældighed, om der i det øjeblik, skyldnerens rådighed over sine beholdninger afskæres ved konkursens indtræden, er varer på lageret og dermed genstand for sikkerhedsretten eller ikke. Om skyldnerens beholdning af afgiftspligtige varer omfattes af sikkerhedsretten for afgifter, der skyldes for andre varer, beror på det lidt rationelle kriterium, om disse varer omfattes af samme afgiftslov som de beholdne varer. Selv varer, der er solgt og endog betalt, men ikke udleveret til køberen, kan indgå under statens fortrinsret.

Udvalget foreslår af de anførte grunde, at den separatistret, som toldloven og en række forbrugsafgiftslove tillægger statskassen i

skyldnerens beholdning af afgiftspligtige varer, ophæves. Da en sådan ophævelse kan give anledning til ændringer i bestemmelserne vedrørende henstanden med told- og forbrugsafgifter og kontrollen med rigtig og rettidig indgang af skyldige beløb, har udvalget, der ikke blandt sine medlemmer tæller sagkyndige i toldlovsspørgsmål, imidlertid ikke ment på egen hånd at burde udforme udkast til de fornødne ændringer.

4. Kassebetjenten m. fl.

Kommissionsbetænkningen fra 1941 foreslog privilegiet efter konkurslovens § 33, nr. 1, for krav mod offentlige *kassebetjente*, værger m. fl. ophævet, jfr. betænkningen side 227, og udvalget kan slutte sig hertil. Privilegiet fører bl. a. til det stødende resultat, at hvis en tjenestemand har besvæget både statskassen og - i et forhold, som ikke omfattes af § 33, nr. 1 - en privat borger, skal statens krav på tilbagebetaling gå forud for den privates. Privilegiet har ingen betydning for det offentlige, og såfremt man anser det for nødvendigt at sikre statskassen mod tab ved kassebetjentes kasse-mangel, må det ske ved krav om sikkerhedsstillelse (forsikring), jfr. lov om statens regnskabsvæsen og revision § 28.

På Danske Lovs tid var det formentlig rimeligt at sikre den umyndiges krav mod *værgen* ved privilegium. Efter loven af 26. maj 1868 er ordningen imidlertid den, at værgen som regel kun i 2 grupper af tilfælde vil kunne have større pengemidler under sin varetægt, nemlig dels hvor en arvelader eller giver har bestemt, at midlerne skal holdes uden for overformynderiet, jfr. lov af 26. maj 1868 § 11 og lov om overformynderiet nr. 254 af 27. maj 1950 § 1, nr. 1, b, dels hvor værgen driver erhvervsvirksomhed for den umyndige, jfr. bekendtgørelse nr. 64 af 12. marts 1930 § 19. I den første gruppe tilfælde har testator (giver) ønsket midlerne holdt uden for den sikre forvaring i overformynderiet, og den herved opståede risiko bør ikke væltes over på værgens øvrige kreditorer. I den sidste gruppe tilfælde

er faren for værgens forbrug af den umyndiges midler kun en ringe del af den risiko for tab, som den umyndige må løbe. Udvalget vil endvidere pege på muligheden for at sikre den umyndige ved hjælp af en for hans midler tegnet forsikring mod følgerne af værgens uberettigede dispositioner.

Arvingers krav mod *eksekutorer* i dødsboer må anses for tilstrækkelig beskyttet ved den sikkerhedsstillelse, der forlanges af eksekutor, jfr. lov nr. 119 af 20. april 1926 om tilsyn med de af eksekutorer behandlede dødsboer § 7.

5. Leje.

Efter konkurslovens § 33, nr. 2, a, fyldestgøres krav på leje af beboelsesværelser og andre lokaler for indtil 1 år fra sidste flyttedag før konkursens begyndelse på lige fod med fordringer på løn og på skatter. I kommissionsbetænkningen af 1941 s. 231 f anføres, at privilegiets formål, for så vidt angår *beboelseslejligheder*, var at hjælpe mindrebemidlede lejere til at få tag over hovedet, men at mange andre livsfornødenheder er lige så nødvendige. Navnlig fremhæves det, at privilegiet har mistet sin reelle betydning, fordi lejen nu næsten altid betales forud.

Privilegerede lejekrav har vel noget større betydning i *erhverv sle jemål*. Der er imidlertid ikke tilstrækkelig grund til, at lejekravet skal gå forud for anden forretningsgæld. Kommissionsbetænkningen s. 232, der yderligere tilføjer, at privilegiet samfundsmæssigt kan virke skadeligt ved at opmuntre til oprettelse af for mange butikker særlig i nye ejendomme, foreslog derfor ophævelse af lejeprivilegiet, men dog med den undtagelse, at fordring på leje af forretningslokaler for tiden efter anmeldelsen af betalingsstandsning skulle fyldestgøres forud for almindelig gæld. Denne regel var knyttet til det af kommissionen foreslåede »gældsordningsstadium«, der skulle indlede enhver insolvensbehandling, og som begyndte med en anmeldelse til skifteretten om betalingsstandsning. Da den gældende lov ikke in-

deholder regler om et sådant indledende stadium, vil den af kommissionen foreslåede, snævert begrænsede regel ikke kunne indføjes i loven. Reglens formål var, jfr. betænkningen s. 232, at undgå, at den advokat eller kreditorforening, der søger at gennemføre en frivillig ordning af skyldnerens gældsforhold, skulle vige tilbage for at betale lejen. Efter udvalgets opfattelse må det imidlertid være utvivlsomt, at skyldneren og den, der bistår ham med at søge tilvejebragt akkord eller anden frivillig ordning, når ikke særlige forhold foreligger, må være berettiget til at betale forfalden leje af skyldnerens erhvervslokaler, for så vidt brugen af disse ikke er ophørt, jfr. også *Erwin Munch-Petersen*: Skifteretten side 41 med henvisninger til retspraksis, hvorefter udgifter, der endog efter indgivelsen af konkursbegæring er anvendt til at holde skyldnerens erhvervsvirksomhed i kraft, kan være berettigede i forhold til konkursboet.

Udvalget foreslår herefter lejeprivilegiet helt ophævet. Når kommissionsbetænkningen s. 231 nævner, at huslejeprivilegiet uden for Danmark vistnok kun findes i Norge og Sverige, kan det tilføjes, at det, så vidt vides uden følelige ulemper, er afskaffet i Norge ved prioritetsloven af 31. maj 1963, og at den svenske fortrinsret, der kun omfatter lejerens løsøre, som findes i lejligheden, jfr. handelsbalkens kapitel 17 § 5, står i forbindelse med den tilbageholdsret i løsøret, som efter svensk ret tilkommer udlejer, jfr. lag 14. juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom kapitel 3 § 45.

6. Forsikringskrav.

Arbejdsgiverens bidrag til *arbejdsløshedsforsikringen* er i konkurstillfælde ligestillet med de i konkurslovens § 33, nr. 2, omhandlede fordringer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 238 af 27. juni 1962 § 28, stk. 4. Har en arbejdsgiver undladt at opfylde sin pligt til at tegne *ulykkesforsikring*, kan den tilskadekomne arbejder eller dennes efterladte normalt rejse krav direkte mod arbejdsgiveren, og dette krav er i konkursboet lige-

stillet med de i konkurslovens § 33, nr. 2, omhandlede fordringer, lovbekendtgørelse nr. 259 af 18. august 1964 § 19, stk. 1. Får den berettigede ikke dækning, udredes beløbet forskudsvis af direktoratet for ulykkesforsikringen og reparerer på de anerkendte ulykkesforsikringsselskaber m. v., der indtræder i privilegiet, § 19, stk. 2. Derimod er krav på præmier, der forøvrigt opkræves sammen med bidrag til arbejdsløshedsforsikringen, nu ikke længere privilegeret, jfr. lov nr. 165 af 27. maj 1964. Se i øvrigt ovenfor s. 13-15.

Også disse privilegier må efter udvalgets opfattelse bortfalde; tabet rammer ikke den enkelte arbejder eller erstatningssøgende, men vil kun kunne medføre en ubetydelig forhøjelse af de samtlige arbejdsgivere pålagte bidrag til ulykkesforsikringen og en tilsvarende ringe formindskelse af de til statskassen vedrørende arbejdsløshedsforsikringen indbetalte refusionsbeløb, jfr. kommissionsbetænkningen s. 227.

7. Lægehonorar er m. v.

Efter lønkrav m. v. fyldestgøres ifølge konkurslovens § 33, nr. 3, apotekeres fordringer for lægemidler, lægehonorarer og honorarer for anden sygehjælp. Kommissionsudkastet af 1941 foreslog at ophæve dette privilegium i konkurstillfældene, men at bevare det i insolvente dødsboer, jfr. betænkningen s. 227 f og 280 f.

En begrundelse for privilegiet må i vore dage formentlig navnlig søges deri, at læger og apotekere efter omstændighederne har pligt til at yde hjælp uden at kunne forlange betaling eller sikkerhed i forvejen, jfr. lov om udøvelse af lægegerning, lovbekendtgørelse nr. 236 af 9. august 1955, § 7, stk. 1, og lov om apotekervæsenet, lovbekendtgørelse nr. 248 af 2. juni 1962, § 31. Spørgsmålet får navnlig praktisk betydning i insolvente dødsboer, der tages under offentlig behandling, af hvilke der som ovenfor omtalt er 100-150 om året i hele landet. Imidlertid må det antages, at langt det overvejende antal af de afdøde, hvis boer be-

handles som offentlige ikke-vedgåelsesboer og viser sig at være insolvente, har været nydende medlemmer af en sygekasse, som normalt skal afholde udgifterne til læge og i alt fald hovedparten af udgifterne til livsvigtig medicin. Udvalget mener herefter ikke, at der er tilstrækkelig stærke grunde til at opretholde dette privilegium.

8. Rettigheder, som efterhånden bortfalder.

Bestemmelsen i konkurslovens § 32 om fortrinsret for tiende har i dag mistet sin betydning, og det samme må antages at gælde bestemmelserne om landgilde, § 33, nr. 2, b, forstrækninger til fæstebønder og krav om erstatning for mangler i fæsteforholdet, nr. 2, d og e. Disse regler findes ikke i udkastet.

Efter at § 34 er blevet ændret ved lov nr. 177 af 29. april 1960, kan paragraffen nu kun antages at omfatte fordringer ifølge *tinglyst skifteekstrakt*, som er stiftet, forinden lov nr. 412 af 18. december 1963 trådte i kraft den 1. april 1964. Bestemmelsen vil således efterhånden miste sin betydning. Reglerne om tinglyst skifteekstrakt, jfr. skifteloven af 1874 § 63, er kun blevet benyttet i ret begrænset omfang, jfr. bilag 8 til betænkning om arvelovgivningen, nr. 291 af 1961, hvorefter der i året 1958 i København og 8 andre jurisdiktioner kun var skiftet med anvendelse af tinglyst skifteekstrakt i i alt 12 tilfælde, noget hyppigere uden for København end i hovedstaden. Det må derfor antages, at denne særlige fortrinsret kun vil kunne få betydning i et fåtal af boer, inden den efterhånden helt forsvinder.

Bestemmelsen i konkurslovens § 39 om de privilegerede fordringers fortrin frem for viljesbestemt *underpant i enkelte løsøre-stande* blev ophævet ved lov nr. 177 af 29. april 1960 § 1, nr. 5. Det fremgår dog af lovens § 2, stk. 3, at den stadig finder anvendelse på pantebreve, der er tinglyst før 1. juli 1960. Også denne fravigelse af den almindelige rangfølge mellem krav, der retter sig mod enkelte genstande, og krav, der

kan gøres gældende i hele massen, vil således efterhånden miste sin betydning, jfr. også tinglysningslovens § 47, stk. 4, og man foreslår heller ingen ændring af denne bestemmelse.

9. Pension og underholdsbidrag.

Kommissionsudkastet fra 1941 foreslog indført et nyt privilegium, nemlig for pensionskassers krav på pensionsbidrag hos virksomheden, udkastets § 117, nr. 2, bemærkningerne side 229 f. Udvalget kan ikke anbefale en sådan udvidelse af privilegierne. Går en arbejdsgiver konkurs, vil de løbende pensionsforpligtelser være dækket af vedkommende pensionskasses reservefond, jfr. lovbekendtgørelse nr. 163 af 26. maj 1959 § 14. Ofte vil pensionsforpligtelserne over for endnu ikke pensionerede ansatte blive overtaget af en ny arbejdsgiver, og der er i alle tilfælde ikke tale om en akut kritisk situation, hvor den enkelte ikke har det fornødne til sit underhold. Der er heller ikke så stor fare for oparbejdelse af restancer, da pensionskassen står i en mere uafhængig stilling over for arbejdsgiverne end de enkelte funktionærer, og da kassen er undergivet forsikringsrådets tilsyn. Der har ikke i praksis vist sig noget behov for et sådant privilegium.

Svensk ret hjemler pensionsstiftelser fortrinsret i aktieselskabers konkursboer, handelsbalkens kapitel 17 § 4, stk. 2, og § 11, stk. 3. En sådan fortrinsret har større betydning i Sverige, fordi pensionsstiftelsens formue her kan bestå i en fordring på det aktieselskab, hvor pensionisterne har været ansat.

Efter pensionskasselovens § 1, jfr. § 3, skal ethvert tilsagn om pension til personer, der er ansat i en privat virksomhed, være underkastet lovens regler, medmindre der tegnes en forsikring. Udvalget finder ikke, at der er behov for at give en regel om privilegium for pensionsydelse, som en virksomhed i henhold til en individuel aftale udbetaler til en tidligere direktør, hvorved bemærkes, at sådanne personer i reglen hel-

ler ikke ville have privilegium for lønfordringer, jfr. § 33, stk. 4, som denne bestemmelse foreslås affattet.

Norsk prioritetslovs § 3 giver ægtefælle og børns krav på *underholdsbidrag* samme fortrinsberettigede stilling som lønkrav. En tilsvarende regel findes ikke i Sverige. Udvalget har overvejet, hvorvidt der er tilstrækkelig tungtvejende grunde til at indføre et sådant, hidtil ukendt privilegium i Danmark, men mener ikke, at dette er tilfældet. Det fremgår af den redegørelse for bidragsinddrivelsens effektivitet, som indeholdes i den af justitsministeriets udvalg om inddrivelse af familieretlige underholdsbidrag i 1961 afgivne betænkning nr. 300 s. 20 ff, at inddrivelsen i dag i almindelighed foretages med en sådan effektivitet, at der ikke er behov for en yderligere sikring af kravene, og udvalget fremsatte ikke forslag herom. Efter nærværende udkast er det eneste privilegium, der opretholdes, de ansattes krav på løn for en vis kortere periode. Lønnen vil normalt være vederlag for arbejde, hvis udførelse også er i kreditorernes interesse. Kravene på underholdsbidrag har derimod ingen forbindelse med skyldnerens erhverv. Inddrivelsen af underholdsbidrag

vil ofte kunne fortsætte samtidig med konkursen, idet skyldneren som regel vil søge lønarbejde, således at tilbageholdelse kan ske i lønnen. For så vidt angår bidrag til børn, vil bidraget, dog ikke ud over normalbidraget, normalt kunne forlanges forskudt, hvis udbetalt af det offentlige, jfr. lov om offentlig forsorg, lovbekendtgørelse nr. 232 af 26. maj 1965, § 76, stk. 1, jfr. §§ 82 og 83. Det må dernæst formentlig antages, at skifteretten, efter at spørgsmålet har været forelagt på en skiftesamling, i medfør af konkurslovens § 83 eller denne bestemmelses analogi kan bestemme, at der skal udbetales bestemte beløb også til skyldnerens fraseparerede eller fraskilte hustru og til børn, over for hvem han har forsørgerpligt. Der vil herved kunne tages hensyn til skyldnerens og hustruens øjeblikkelige økonomiske forhold, medens en ændring af bidraget ved overøvrigheden i almindelighed kun vil kunne tage sigte på endnu ikke forfaldne bidrag.

Med hensyn til krav på akkordomkostninger henvises til bemærkningerne nedenfor til § 1, nr. 1, og med hensyn til bøder m. v. til bemærkningerne til § 1, nr. 4.

III. Bemærkninger til de enkelte paragraffer.

Ad § 1.

Angående den foreslåede ophævelse af en række privilegier henvises til bemærkningerne ovenfor under II.

Udkastet indeholder ingen ændring af § 31 vedrørende massekrav. Der kan ingen tvivl være om, at de egentlige massekrav må dækkes forud for anden gæld. En eventuel ændring af bestemmelsens formulering må foretages sammen med en gennemgang af reglerne om konkursboets behandling og om boets indtræden i kontraktsforhold.

Nr. 1.

Efter lov om tvangsakkord § 34, stk. 5 og 6, har omkostninger i forbindelse med offentlig akkordforhandling og gæld, som herunder stiftes med samtykke af en af skifteretten dertil beskikket mand, i tilfælde af, at akkordforsøget mislykkes, og konkurs indtræder, stilling lige forud for de simple krav, men efter privilegerede fordringer. Udvalget har ment, at disse forpligtelser, der stiftes ved det offentligt kontrollerede forsøg på at tilvejebringe en ordning af skyldnerens forhold, bør behandles som massekrav, jfr. også kommissionsudkastets § 116, nr. 1, og betænkningen s. 226. Det er en lidet tilfredsstillende ordning, hvis de, der arbejder med tilvejebringelse af en akkord, for at opnå sikkerhed for dækning af deres honorar skal betinge sig pant i skyldnerens ejendele, og ønsket om at støtte forsøg på ordning uden konkurs må føre til, at sådanne omkostninger, der er afholdt i alle kreditorernes formodede interesse, dæk-

kes forud for alle andre fordringer. Er der ikke i boet tilstrækkelige midler til at dække alle massekrav, bør de, der vedrører en forudgående akkordforhandling, dog gå efter dem, der opstår af konkursbehandlingen. Ellers kunne man i den sjældne situation, at boets midler for en væsentlig del måtte ventes opslugt af massekravene fra en forudgående akkordforhandling, risikere, at en konkursbehandling ikke kunne gennemføres, fordi stillingen som massekreditor ikke gav boets repræsentanter og medkontrahenter tilstrækkelig sikkerhed for betaling.

Med hensyn til den nærmere udformning af betingelserne for den i § 32 omhandlede fortrinsret holder udkastet sig nøje til reglerne i tvangsakkordloven, idet dette spørgsmål senere må optages til overvejelse i forbindelse med de øvrige regler om akkordforhandling. Udvalget er opmærksom på, at der i visse tilfælde kan være behov for at sikre udgifter ved forsøg på en frivillig ordning, der ikke fører til en offentlig akkordforhandling, men man mener ikke, at en fortrinsret for sådanne omkostninger kan gennemføres uden en vis kontrol med disse forhandlingens forløb, og stiller derfor i alt fald ikke på nuværende tidspunkt forslag herom.

Nr. 2.

Vedrørende lønprivilegiets nødvendighed henvises til det ovenfor under II, 1, anførte.

Efter de nu gældende bestemmelser i konkurslovens § 33, nr. 2, f, tilkommer lønprivilegiet »højere og lavere tjenende« samt

»fabrikarbejdere, håndværkssvende, håndværksdreng og daglejere«, jfr. for medhjælpere under 18 år, der er beskæftiget ved landbrugsarbejde eller husligt arbejde, og som er på kost hos arbejdsgiveren, medhjælperlov nr. 156 af 31. maj 1961 § 30.

Udkastet angiver begrænsningen således, at vederlaget skal være for arbejde »i skyldnerens tjeneste«. Der er ikke herved tilsigtet nogen væsentlig ændring i den bestående tilstand. En selvstændig håndværker, som påtager sig at male en lejlighed, er ikke derved kommet i bestillerens tjeneste. En repræsentant vil normalt være i sit firmas tjeneste, men han kan undtagelsesvis have en så uafhængig stilling, at dette ikke er tilfældet. Lokalagenter vil i almindelighed ikke have privilegium, jfr. kommissionsbetænkningen af 1941 s. 229. Derimod vil den omstændighed, at en repræsentant tillige har været beskæftiget i et andet firma, næppe i sig selv være til hinder for privilegium. I denne forbindelse kan nævnes, at funktionærloven, som tidligere kun omfattede forhold, hvor den ansattes arbejdskraft »i det væsentlige« stod til disposition for vedkommende virksomhed, efter den ved lov nr. 77 af 20. marts 1964 skete ændring i § 1, stk. 2, på dette punkt nu kun kræver, at den pågældende beskæftiges af vedkommende arbejdsgiver gennemsnitlig mindst 15 timer ugentlig. Udvalget har ikke benyttet det af kommissionsudkastet anvendte udtryk, at den pågældende skal have været »ansat« i skyldnerens tjeneste, idet dette kunne lede til den urigtige antagelse, at løst antaget arbejdskraft ikke havde privilegium.

Det er i retspraksis fastslået, at visse *ledende funktionærer*, navnlig i aktieselskaber, ikke har privilegium for deres lønfordringer. Det kommer ikke an på, hvilken titel den pågældende har ført, men på, om han faktisk har haft den daglige ledelse af skyldnerens forretning. Denne retspraksis har været knyttet til ordet »tjenende«, men da dette udtryk ikke har nogen fast afgrænset betydning i moderne sprogbrug, foreslår udvalget en særlig bestemmelse om, hvem der

skal undtages fra privilegiet, hvorved bestemmelsens rækkevidde samtidig er søgt præciseret.

Som det fremgår af det kortfattede referat af norsk og svensk ret ovenfor s. 16-17, er efter norsk ret kun virksomhedens øverste daglige leder undtaget fra privilegiet. Efter svensk ret er der ingen undtagelse for ledere. Derimod gælder visse begrænsninger i det lønkrav, som indehavere af en aktiepost, der giver bestemmende indflydelse på selskabet, eller hans ægtefælle overhovedet kan gøre gældende i selskabets konkursbo. Spørgsmålet har været indgående drøftet under de nordiske forhandlinger, men det er hidtil ikke lykkedes at nå frem til en fælles formulering.

Udvalgets ledende synspunkt for udformningen af reglen i § 33, stk. 4, har været, at det ville være stødende, dersom den eller de personer, som har haft en væsentlig indflydelse over virksomheden, og som derfor i større eller mindre grad bærer ansvaret for den ledelse af driften, som til sidst har ført virksomheden til konkurs, kunne gøre krav på løn gældende forud for de almindelige kreditorer og måske til skade for funktionærer og arbejdere. Selv om der muligvis i det enkelte tilfælde ikke kan rettes bebrejdelser mod vedkommende leder, idet konkursen kan skyldes forhold, der forelå ved hans tiltræden, eller ugunstige vilkår for branchen, har han dog ikke haft samme forhold til virksomheden som dennes funktionærer, og han er nærmere end disse til sammen med andre fordringshavere at bære en risiko for, at virksomheden bryder sammen uden at kunne svare enhver sit. Det er under de nordiske forhandlinger blevet fremført, at det kan være af stor betydning for en virksomhed, hvis finansielle situation udvikler sig i kritisk retning, at kunne beholde også sin leder, og at man, dersom denne ikke i konkurstilfælde har privilegium for sit lønkrav, vil kunne befrygte, at han forlader firmaet, hvis dette ikke er i stand til at udbetale hans løn. Der synes dog ikke i dansk praksis at have vist sig behov for en

sådan udvidelse af privilegiet til direktører og lignende.

Der er intet i vejen for, at flere personer kan indtage en sådan stilling i virksomheden, at de alle som »ledere« må være afskåret fra privilegium for deres lønkrav.

Den indflydelse, som fører en person uden for den sædvanlige gruppe af lønmodtagere, kan imidlertid ikke blot skyldes den stilling, den pågældende bestrider, men kan lige så vel hidrøre fra besiddelse af en *betydelig aktiepost*. Den, som ejer måske halvdelen af aktiekapitalen, vil ofte besidde en langt større indflydelse, end hans stillings beføjelser i sig selv kan begrunde. Dertil kommer, at det føles stødende, at den, der har haft fordel af virksomhedens fremgang, skal kunne gøre et privilegeret krav gældende i virksomhedens konkursbo, når det er gået galt. Man har ikke ment at kunne knytte undtagelsen fra adgangen til lønprivilegium til besiddelse af en bestemt andel af aktiekapitalen. Den, der ejer halvdelen eller mere, må normalt være afskåret fra at kunne gøre et privilegeret lønkrav gældende, men også mindre poster vil kunne begrunde en undtagelse. Der må anlægges en helhedsbedømmelse af virksomhedens og den pågældendes forhold, hvorved også virksomhedens størrelse, forholdet til andre aktionærer eller aktionærgrupper, passivitet fra en del aktionærs side og sæde i selskabets bestyrelse kan komme i betragtning.

Tilhører aktierne i et selskab eller en væsentlig del af dem en funktionærs nærmeste, f. eks. hans ægtefælle, vil han ofte være i en lignende stilling over for selskabet, som hvis han selv ejede aktieposten, og man har derfor medtaget denne situation. Begrebet »nærmeste« bruges også andetsteds i lovgivningen, jfr. f. eks. straffelovens § 290, stk. 2, og retsplejelovens § 171 som ændret ved lov nr. 149 af 21. april 1965. Hvem der må anses for en persons »nærmeste«, må bero på de konkrete forhold. Under udtrykket falder normalt ægtefælle, forlovede, forældre og børn samt disses ægtefæller, men på den ene side vil også andre kunne være

lige så nært knyttet til lønmodtageren, og på den anden side kan det undtagelsesvis forekomme, at nogle af de nævnte beslægtede ikke i det foreliggende tilfælde har nogen nær tilknytning til den pågældende.

Da det ofte vil være vanskeligt at fastslå, hvilken indflydelse en hovedaktionær faktisk har haft på virksomheden, har man udtrykkelig anført, at det er nok, at vedkommende i kraft af sin aktiepost og sin stilling havde mulighed for at udøve en væsentlig indflydelse.

Hvorvidt en funktionærs indskud i andre selskaber end aktieselskaber (kommanditselskab, stille selskab) har givet indskyderen en sådan stilling, at reglen i stk. 4 kan anvendes på ham, må bero på en bedømmelse af det enkelte tilfælde.

Ved siden af løn nævner udkastet »*andet vederlag*«, jfr. § 117 i kommissionsudkastet fra 1941. Herunder falder bl. a. provision, jfr. Ugeskrift for Retsvæsen 1937 s. 485, tantieme, som må anses for en bestanddel af lønnen, jfr. Sø- og Handelsrets Tidende 1951 s. 64, sml. også Ugeskrift for Retsvæsen 1962 s. 595, diæter, som ikke blot er dækning for positive udgifter, jfr. Ugeskrift for Retsvæsen 1937 s. 485, samt kostpenge, der udtrykkeligt nævnes i den gældende lov.

Med hensyn til den periode, for hvilken løn kan kræves betalt som privilegeret fordring, gælder visse *tidsmæssige begrænsninger*. Ifølge konkurslovens § 33, nr. 2, f, haves kravet ikke for længere tid tilbage end eet år fra den sidste fardag før konkursen, hvorved i dag som regel må forstås udgangen af den sidste måned før konkursen.

Udvalget har i forbindelse med den radikale udrensning af ikke tilstrækkeligt begrundede konkursprivilegier, som man foreslår gennemført, også anset det for påkrævet at begrænse det eneste tilbageværende privilegiums tidsmæssige udstrækning. Medens det er usædvanligt, at funktionærer i underordnede stillinger gennem længere tid undlader at fordr deres fulde løn udbetalt, hænder det, at højere funktionærer har la-

det en del af deres løn blive stående i firmaet, og i disse tilfælde vil der ofte være tale om forhold, der er stærkt beslægtet med indskud i eller lån til virksomheden. Et lønprivilegium, der rækker længere tilbage i tiden, vil derfor kunne give visse funktionærer et ikke begrundet privilegium, eventuelt til skade for andre medarbejdere. Udvalget har derfor ment at kunne begrænse privilegiet til løn, der er indtjent i de sidste 3 måneder før indgivelsen af konkursbegæringen, jfr. konkurslovens § 50.

Der vil imidlertid ofte hengå et stykke tid efter indgivelsen, før der tilvejebringes et bostyre, som kan tage stilling til, om medarbejderne skal forlade tjenesten, eller om de skal beskæftiges af boet, jfr. § 48 a, hvorefter skifteretten kan udsætte behandlingen af en konkursbegæring i i alt 8 uger på tilvejebringelse af en akkord, en bestemmelse, som benyttes i vid udstrækning i praksis. Lønkravet for denne mellempriode bør ligeledes være privilegeret. Har der gået en offentlig akkordforhandling forud for konkursen, bevares fortrinsretten for krav på løn, der er fortjent inden for de sidste 3 måneder før indleveringen af andragendet om akkordforhandling, dersom konkursen følger senest en måned efter akkordforhandlingens ophør, jfr. lov om tvangsakkord uden for konkurs § 17, stk. 1, 2. pkt., sammenholdt med § 5, stk. 1. I dette tilfælde kan der blive tale om privilegium for løn for 3 måneder forud for akkordforhandlingen, løn under akkordforhandlingen og i tiden mellem dennes slutning og konkursdekretets afsigelse samt eventuelt for 3 måneder efter dette tidspunkt, jfr. herom nedenfor.

Efter udkastet er det afgørende, hvornår lønnen er indtjent, ikke hvornår den forfalder. Tidligere var det i landbruget ikke ualmindeligt, at medhjælpere havde flere måneders løn indestående hos arbejdsgiveren. Dette er nu sjældent tilfældet, og efter medhjælperloven nr. 156 af 31. maj 1961 § 5, stk. 2, jfr. § 34, kan medhjælperen altid kræve lønnen betalt månedsvis bagud.

I enkelte grene af industri og håndværk, hvor større arbejder udføres i akkord, forekommer det, at endelig afregning først sker temmelig lang tid efter arbejdets påbegyndelse. Imidlertid vil arbejderne formentlig altid få den største del af lønnen betalt i forskud, således at der kun bliver tale om en efterregulering, når arbejdet er afsluttet, og udvalget mener ikke for disse tilfælde at burde foreslå en særregel, der kan føre mere end 3 måneder tilbage.

Konkursloven indeholder ingen udtrykkelig regel om kravet på *løn for tiden efter konkursens begyndelse*. Konkurslovens § 16 kan ikke i fuld udstrækning anvendes på faste arbejdsforhold. I tilslutning til bestemmelser i tidligere medhjælperlove har der i praksis udviklet sig den regel, at konkursboet automatisk indtræder i kontrakter om faste tjenesteforhold, der er tiltrådt ved konkursens begyndelse, men således, at aftalen kan opsiges fra hver side med sædvanligt eller passende varsel, uanset om et længere varsel var aftalt i arbejdskontrakten, jfr. *Henry Ussing: Enkelte Kontrakter*, 2. udgave s. 378. Hvis boet ikke tager den ansatte i sin tjeneste, kan der altså kræves løn indtil det tidligste tidspunkt, hvortil opsigelse efter aftalen kan ske, eller, hvis aftalen hjemler et usædvanligt langt varsel, til det tidspunkt, hvortil aftalen af boet kan opsiges med sædvanligt eller passende varsel. Lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer fastsætter for de arbejdsforhold, der falder ind under loven, nærmere varslets længde og fordringens størrelse, jfr. § 3. Har funktionæren krav på mere end 3 måneders varsel, kan krav ud over 3 måneders løn dog kun støttes på almindelige erstatningsregler. Medhjælperlovens § 29 fastsætter for så vidt angår medhjælpere under 18 år, der er ansat på længere tid end en måned, en opsigelsesfrist på 3 måneder.

Med hensyn til beskaffenheden af den ansattes krav mod boet ifølge kontrakter med skyldneren om faste tjenesteforhold må retsstillingen antages at være den, at hvis

boet faktisk beskæftiger den ansatte eller lader ham forstå, at hans tjenesteforhold skal fortsætte med boet, er hans krav på løn massekrav. Bliver han derimod opsagt af boet enten med det aftalte eller med et forkortet varsel, er hans krav på løn for denne tid efter fast praksis kun en privilegeret fordring, jfr. funktionærlovens § 3, stk. 5, og *Henry Ussing*: Enkelte Kontrakter, 2. udgave s. 378.

Udvalget mener, at dette forhold bør reguleres i konkursloven og har derfor i stk. 2 foreslået en regel herom. Reglen vedrører kun erstatning for forholdets afbrydelse. Fortsættes forholdet med boet, er kravet på løn massekrav efter konkurslovens § 16, jfr. § 31. Derimod finder stk. 2 også anvendelse i de undtagelsestilfælde, hvor tjenesteforholdet er af en så personlig karakter, at konkursen giver den ansatte ret til at afbryde forholdet, og han benytter sig af denne ret. Bestemmelsen må også anvendes på en af skyldneren inden konkursen foretaget uberettiget bortvisning eller anden misligholdelse, som gav den ansatte ret til at afbryde arbejdsforholdet og kræve erstatning.

Erstatningen må udmåles efter almindelige regler. Efter funktionærlovens § 3 kan en funktionær, som har krav på mere end 3 måneders opsigelsesvarsel, ved forholdets afbrydelse fordrø løn for mere end 3 måneder, hvis dette følger af almindelige erstatningsregler, hvilket forudsætter, at funktionæren kan godtgøre et yderligere tab, navnlig fordi han selv ikke efter 3 måneders forløb kan opnå anden beskæftigelse eller dog kun beskæftigelse til en lavere løn. Efter udkastet bliver den del af kravet, som overstiger 3 måneders løn, simpel fordring. En anden forskel kommer frem ved, at funktionærloven, når funktionæren har været ansat i mindst 6 måneder hos vedkommende arbejdsgiver, giver ret til løn indtil det tidspunkt, hvortil funktionæren kunne opsiges med mindst 3 måneders varsel til udgangen af en måned. Foruden (mindst) 3 måneders løn har funktionæren altså ef-

ter funktionærloven krav på løn for resten af den måned, hvori konkursen indtræder.

Efter kommissionsudkastets § 117 skulle der gælde et bestemt maksimum for det privilegerede lønkrav. En sådan *beløbsgrænse* vil i tider, hvor lønninger og priser stiger stærkt, hurtigt blive forældet og er i betragtning af de i dette udkast indeholdte tidsmæssige begrænsninger mindre påkrævet, hvorfor den er udeladt.

I § 33, stk. 2, foreslås indført en særlig regel om *feriegodtgørelse*. Anvendelse af reglerne om fortrinsret for løn og andet vederlag på feriegodtgørelse ville medføre, at der kun var privilegium for den feriegodtgørelse, der var indtjent i de sidste 3 måneder, og som den ansatte ofte ikke ville have kunnet fordrø udbetalt forinden konkursen. Udvalget har anset det for rimeligt at give privilegium for den feriegodtgørelse, som er indtjent i det løbende og det foregående ferieår, hvilket i almindelighed vil svare omtrent til det krav, som arbejderen selv kan gøre gældende over for arbejdsgiveren, jfr. lov om ferie med løn, lovbekendtgørelse nr. 217 af 19. juni 1964 § 5, stk. 3. Er kravet overgået til arbejdstilsynet, har dette ikke privilegium.

I stk. 3 er optaget en bestemmelse om det tilfælde, at funktionæren efter at være ophørt med sit arbejde for fallenten har fået lønnet *ansættelse andetsteds*. Efter funktionærlovens § 3, stk. 5, kan dette kun medføre reduktion i den del af lønkravet, som vedrører løn for en periode, der ligger mere end 3 måneder efter udgangen af den måned, hvori konkursen begynder. Det forhold, at man har et krav mod arbejdsgiveren, kan imidlertid ikke uden videre begrunde, at kravet i dennes konkursbo er privilegeret, når funktionæren dog får løn hos en anden arbejdsgiver. Navnlig i betragtning af den meget snævre grænse, som i øvrigt i udkastet fastsættes for privilegerede krav, finder udvalget ikke, at det vil være rigtigt at opretholde et så vidtgående privilegium, som navnlig vil virke urimeligt, hvis der herefter ikke bliver fuld dækning til de øvrige

lønfordringer. Selv om der vil kunne være visse praktiske vanskeligheder forbundet med en reduktion af det privilegerede krav som følge af anden indtægt, har udvalget dog ment at burde foreslå, at der ikke skal have privilegium for den del af lønkravet, som modsvares af anden indtægt.

Er den pågældende nu ansat til en lavere løn, kan efter udkastet differencen anmeldes som privilegeret krav, restkravet som uprilegeret. Også fortjeneste ved selvstændigt personligt arbejde må fradrages. Er der tale om et bierhverv, som funktionæren havde, allerede før han forlod tjenesten, kan indtægten herved ikke siges at »modsvare« lønkravet, og der bør følgelig ikke ske nogen reduktion. I reglen vil der ikke ske endelig udlodning fra boet inden for det tidsrum, hvori privilegiet haves, og funktionæren vil have retlig pligt til, hvis han inden for dette tidsrum opnår ansættelse andetsteds, at gøre boet opmærksom herpå. Undladelse heraf vil eventuelt kunne medføre strafansvar efter straffelovens § 279.

Bestemmelsen finder også anvendelse på feriegodtgørelse.

Nr. 3.

§ 35 fastslår hovedprincippet for udlodningen: Den *ligelige fordeling* af boets aktiver mellem samtlige skyldnerens fordringshaverer. Også den efter § 33 uprilegerede del af lønfordringen går ind under § 35. Naturligvis kommer kun retskraftige fordringer i betragtning, ikke f. eks. forældede fordringer eller andre krav, som skyldneren ikke kunne tilpligtes at opfylde.

Nr. 4.

I den nye § 35 a gives der regler om, hvilke krav der skal stå tilbage for de almindelige fordringer. For de sjældne undtagelsestilfælde, hvor der i boet er mere, end hvad der medgår til dækning af de privilegerede og de almindelige fordringer, bestemmes endvidere den indbyrdes rangfølge mellem disse efterstående krav.

Efter konkurslovens § 12, stk. 2, beregnes der i konkurs *renter* lige til udlodningen. I modsætning hertil fastsætter tvangsakkordlovens § 21, stk. 1, at renter ved tvangsakkord uden for konkurs kun beregnes til den offentlige akkordforhandlings begyndelse. Den norske konkurslovs § 120 afskærer ligeledes renteberegning under konkursen. Efter den svenske konkurslovs § 138 skal rente beregnes af privilegerede fordringer indtil fremlæggelse af udkast til udlodning. Af andre fordringer ophører renteberegningen, når konkursen besluttet, med mindre boet strækker til betaling af mere end de anmeldte fordringers hovedstol (med undtagelse af bøder, som efter svensk ret går efter de almindelige fordringer).

Spørgsmålet om at undlade renteberegning blev allerede rejst på det nordiske juristmøde 1902, se beretningen s. 63 og 67-68. Kommissionsforslaget fra 1941 indeholdt i § 84, stk. 2, en bestemmelse, hvorefter renteberegning under konkursen skulle afskaffes bortset fra renter, der var sikret ved pant eller anden sikkerhedsstillelse.

En afskaffelse af renteberegningen vil medføre en betydelig praktisk lettelse af konkursbehandlingen. For de fleste fordringers vedkommende vil afskaffelse af renteberegningen ikke betyde nogen væsentlig ændring af bomassens fordeling, og det vil i almindelighed ikke være særlig rimeligt, at de lavtforrentede fordringers andel i bomassen formindskes, fordi bobehandlingen trækker i langdrag. Renteberegningen medfører også i nogen udstrækning tilfældige resultater, fordi mange kreditorer glemmer i anmeldelsen at kræve rente. For privilegerede fordringer vil det derimod være af en vis betydning, at renter ikke påløber under konkursen, idet dette vil medføre, at de privilegerede fordringshaveres andel af konkursmassen ikke vokser under bobehandlingen på de simple fordringshaveres bekostning. Imidlertid betegner privilegiet i sig selv en betænkelig fravigelse af princippet om konkursmassens ligedeling mellem kreditorerne, og udvalget mener ikke, at denne

fravigelse bør føre til en yderligere ulighed gennem rentetilskrivning.

I de sjældne tilfælde, hvor boets midler ikke fuldt ud medgår til dækning af hovedstolen på de privilegerede og de almindelige »simple« fordringer, vil det føles mindre rimeligt, om fordringshaverne skulle give afkald på deres rentekrav til fordel for visse kreditorer, som af særlige grunde nægtes fyldestgørelse, før den almindelige gæld er dækket, og især ville det være stødende, om et bo skulle udleveres skyldneren til fri rådighed, selv om rentekravene ikke var dækket. Udvalget foreslår derfor - til en vis grad i overensstemmelse med den ovenfor gengivne svenske regel - at krav på de under konkursbehandlingen påløbne renter, hvad enten det drejer sig om privilegerede eller almindelige fordringer, kun skal betales og dermed også kun beregnes, såfremt der bliver midler til rest, efter at den almindelige uprivilegerede gæld er betalt. Renter af massekrav og af de i § 32 omhandlede fordringer, som også har karakter af massegæld, skal derimod tiisvares på samme måde som hovedstolen, og det samme gælder renter af pantsikrede krav, forudsat at pantet også giver dækning for renterne. Renter af de i § 35 a nævnte fordringer behandles som hovedfordringen.

Begærer en skyldner i medfør af konkurslovens § 98 boet overgivet til fri rådighed, må han, dersom han ikke fremlægger samtykke fra fordringshaverne, bevise, at skylden iberegnet de under konkursbehandlingen påløbne renter er betalt. Derimod må det følge af § 111, at der ikke ved tvangsakkord inden for konkurs kan gives dividende af renter, med mindre alle kreditorer samtykker deri, eller der gives 100 % af hovedstolen på de almindelige fordringer. I praktisk taget alle tilfælde vil reglen herefter være den samme ved tvangsakkord inden for og uden for konkurs.

Udvalget har ikke anset det for påkrævet at give en udtrykkelig regel om, hvorvidt en fordringshaver, i det omfang hans skyld til boet overstiger hovedstolen på hans for-

dring, kan afgøre også rentekravet ved modregning, men har ment at kunne overlade dette spørgsmål til afgørelse ved domstolene, dersom det viser sig at volde tvivl i praksis.

Udvalget har fundet det rigtigst at knytte standsningen af rentetilskrivningen ikke til konkursbegæringens indgivelse, jfr. konkurslovens § 50, men til konkursdekretets afsigelse. Først herved fastslås det, at konkurs skal indtræde, man opnår et skarpt skæringstidspunkt, som igennem den i § 52 foreskrevne bekendtgørelse og de i § 55 omhandlede meddelelser til fordringshaverne bliver almindelig bekendt, og da fordringer først fra dette tidspunkt anmeldes, opnås de praktiske lettelser ved at undgå senere renteberegninger fuldt ud. Kæres konkursdekretet, må tidspunktet for dets afsigelse være afgørende, hvis det stadfæstes. Har skifteretten nægtet at tage boet under behandling, men anordner appelinstansen konkursbehandling, må dagen for dennes afgørelse være skæringspunktet.

Hæfter flere skyldnere solidarisk, vil en skyldners konkurs ikke afskære kreditor fra at gøre rentefordringer gældende over for de solvente medskyldnere.

Da de fleste fordringer, som anmeldes i konkursboet, er rentebærende, bevirker en afskaffelse af renteberegningen under konkursen som ovenfor nævnt ingen stor forrykkelse mellem fordringerne. Er en fordring ikke rentebærende, opnår dens indehaver, ved at rentetilskrivningen på de andre fordringer ophører under konkursen, en større andel af boets formue, end han ellers ville have fået. Udvalget har dog ikke ment, at dette forhold er af en sådan betydning, at man vil stille forslag om en regel om beregning af en mellemrente under konkursbehandlingen, hvilket ville være i strid med ønsket om en lettelse af boopgørelsen. Spørgsmålene om beregning af mellemrenter vil blive taget op i udvalgets endelige betænkning i forbindelse med en eventuel ændring af konkurslovens § 131, der hjemler en mellemrente for tiden fra udlodningen til fordringens normale forfaldstid.

For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt *bøder* og andre krav af pønål karakter bør sidestilles med andre fordringer, således som det er tilfældet efter gældende ret, jfr. ovenfor side 15-16 eller om de bør gå efter almindelige fordringer, har udvalget modtaget den som bilag 4 til denne betænkning aftrykte udtalelse fra Straffelovrådet. I overensstemmelse hermed foreslår udvalget, at bøder først skal kunne fyldestgøres efter andre krav. Som begrundelse herfor skal man henvise til Straffelovrådets udtalelse om, at bødeansvaret ikke bør komme til at påhvile andre end den skyldige selv. Udvalget mener ikke, at den foreslåede regel vil medføre, at bødefældte personer, som er gået konkurs, hyppigere vil blive indsat til afsoning af bøden, idet afgørelsen herom må antages at ville blive truffet ud fra ganske andre hensyn end statens fyldestgørelsesmulighed i konkursboet. Man mener heller ikke, at muligheden for en konkurserklæring for at undgå, at skyldnerens midler udtømmes ved indrivelse af et bødekrav, vil komme til at spille en rolle af praktisk betydning. Udvalget må endvidere ligesom Straffelovrådet lægge vægt på, at bøder både efter norsk, svensk og finsk ret stilles efter andre fordringer.

Udvalget har været i tvivl om, hvorvidt man bør give samme regel om *konfiskationskrav* som om bødekrav. I visse tilfælde forfølger konfiskationen i det væsentlige samme formål som bødestraf, medens konfiskation under andre omstændigheder går ud på inddragelse af udbytte, som af samfundsmæssige grunde ikke bør tilfalde den domfældte, og som undertiden vil være i behold i konkursboet til fordel for den domfældtes kreditorer. Af praktiske grunde må det anses for uheldigt at foretage en sondring efter konfiskationens formål, og det må her også have sig, at enkelhed i reglerne vil være af særlig betydning, hvor de anvendes ved akkordordninger. Reglerne i de øvrige nordiske lande er, som det fremgår af oversigten s. 16-18, ikke ens. Ef-

ter at Straffelovrådet har anbefalet, at værdikonfiskation i denne henseende sidestilles med bøder, har udvalget ment at burde slutte sig hertil. Ved værdikonfiskation må forstås enhver konfiskation, der ikke retter sig mod bestemte ting eller rettigheder.

Med bøder ligestiller udkastet *forhøjelse af skyldige skattebeløb* som følge af urigtig eller undladt selvangivelse.

Findes det under behandlingen af et dødsbo, at afdøde som følge af urigtig selvangivelse, jfr. kommuneskatteoven, lovbekendtgørelse nr. 40 af 5. februar 1966, § 44, stk. 1, og statsskatteoven nr. 149 af 10. april 1922 § 43, stk. 1, har betalt for lidt i skat, skal skatten efterbetales med det dobbelte beløb. »Dobbeltkravet« er ikke privilegeret, jfr. højesteretsdom i Ugeskrift for Retsvæsen 1955 s. 430. Denne forhøjelse af det skyldige beløb til det dobbelte, der efter praksis er betinget af et tilregneligt retstridigt forhold fra skatteyderens side, synes nærmest at måtte anses for en form for straf, der træder i stedet for den bøde, der kun kan pålægges i skatteyderens levende live, jfr. *Adam Jacobi* i Ugeskrift for Retsvæsen 1955 B s. 102 og *Mogens Glistrup*: Skatteret, s. 324 og 539 f med henvisninger.

Lov om selvangivelse af indkomst og formue m. v. (kontrolloven), jfr. lovbekendtgørelse nr. 212 af 19. juni 1964, § 5, stk. 1, fastsætter, at hvis det i et tilfælde, hvor indkomst og formue som følge af manglende gyldig selvangivelse er ansat skønsmæssigt, senere viser sig, at den virkelige indkomst eller formue har oversteget den ansatte indkomst eller formue, skal den for lidt erlagte skat, for så vidt strafansvar for svigagtig afgivelse af urigtige, ufuldstændige eller på anden måde vildledende oplysninger ikke er forskyldt, efterbetales med det dobbelte beløb; ligningsrådet har dog en adgang til eftergivelse efter paragraffens 2. stykke. Og så dette krav må i det væsentlige anses for at være af pønål karakter.

Udvalget foreslår derfor, at disse forhøjelser af skattemyndighedernes krav i lighed

med, hvad der er tilfældet efter norsk prioritetslovs § 7, sidestilles med bøder.

De ved lov om selvangivelse m. v. § 2, stk. 3 og 4, jfr. § 3, stk. 2, hjemlede forhøjelser af indkomstskat m. v. med indtil 10 % ved forsinket indgivelse af selvangivelse omfattes ikke af reglen. Disse forhøjelser vil i øvrigt normalt ikke fremgå af skattebilletten.

Nr. 5.

Efter den nuværende affattelse af konkurslovens § 38 viger pantefordringer om fornødent, d. v. s. hvis der ikke er dækning i boets øvrige formue, for begravelsesomkostninger, jfr. § 31, litra a, og tiendeafgift, jfr. § 32, samt for massekrav og skifte afgifter, jfr. § 31, litra b og c, for så vidt disse sidstnævnte fordringer helt eller delvis vedkommer pantet.

Henvisningen til tiendeafgift er nu uden betydning, da disse krav ikke mere forekommer. Ved den foreslåede ændring af § 32, således at denne bestemmelse nu vil komme til at omfatte krav, der er opstået i forbindelse med tvangsakkordforhandling, ville henvisningen få et urigtigt indhold, da omkostninger ved et forsøg på at tilvejebringe en akkord, som altid må respektere panterettigheder, ikke kan tillægges fortrinsret frem for disse. Det foreslås derfor, at denne henvisning udgår.

Bestemmelsen i § 38 vil af udvalget blive optaget til ny revision sammen med de øvrige bestemmelser om fyldestgørelse af panterettigheder i konkurs.

Nr. 6.

§ 89, 1. pkt., hjemler en præklusion af indsigelser mod en fordring eller dens placering i konkursordenen. I 2. pkt. tilføjes, at statens og kommunernes fortrinsret for udestående skatter og afgifter ikke er betinget af, at det offentliges tarv er blevet varetaget i overensstemmelse med nærværende paragraf. Heraf følger, at det offentlige kan gøre krav på den ved loven hjemlede fortrinsret, selv om skatte- eller afgiftsfordringer er op-

ført på en ringere plads, og der ikke er protesteret herimod under den i 1. pkt. nævnte skiftesamling. Når fortrinsretten for skatter og afgifter ophæves, bliver bestemmelsen uden indhold og foreslås ophævet.

Ad § 2.

Vedrørende begrundelsen for denne ændring henvises til bemærkningerne ovenfor til udkastets § 1, nr. 1.

Ad § 3.

Ændringen i loven om statens regnskabsvæsen og revision § 42, stk. 1, nødvendiggøres af den i udkastets § 1, nr. 2, foreslåede omdannelse af konkurslovens § 33, hvorved bl. a. statskassens fortrinsret i kassebetjentes boer bortfalder, jfr. ovenfor s. 25. Samtidig ophæves Danske Lov 5-14-37 og forordning af 8. juli 1840 angående det offentlige kasse- og regnskabsvæsen i almindelighed § 50, der ligeledes indeholder bestemmelser om fortrinsretten, og hvortil konkurslovens § 33 henviser.

Ad § 4.

Bestemmelsen går alene ud på at ophæve konkursprivilegiet for skattekravene, jfr. ovenfor s. 20-22. Den fortrinsstilling, som bestemmelserne om beskatning af fast ejendom hjemler i selve den pågældende ejendom, berøres derimod ikke af ændringen.

En række andre skattelove end de nævnte henviser med hensyn til inddrivelsen af skattebeløbene blot til de for indkomstskatten til staten gældende regler, og når konkurslovens § 33, nr. 2, c, sammen med amtstueforordningens bestemmelser om fortrinsretten i boer og Danske Lov 5-14-37 ophæves, bliver der derfor ikke spørgsmål om at foretage ændringer i disse skattelove.

Ad § 5.

Til told- og forbrugsafgifter er der, som det fremgår af fremstillingen ovenfor s. 10-11 og 13 i vidt omfang knyttet både konkursprivilegium som for skatter og sikkerheds-

ret i afgiftspligtige varer eller varer på særligt oplag. Udvalget foreslår som anført s. 21 ff og s. 24 f begge former for fortrinsretigheder afskaffet, men da man ikke har anset det for hensigtsmæssigt, at udvalget uden bistand af repræsentanter for afgiftsmyndighederne udformer de forskrifter, som bør træde i stedet for reglerne om »separatistret«, jfr. ovenfor s. 25 tager de i § 5 anførte ophævelsesbestemmelser alene sigte på afskaffelse af fortrinsretten i konkursboets almindelige masse.

Toldlovens § 101, stk. 1, angående tolden af kreditoplagsvarer indeholder udtrykkelige bestemmelser såvel om separatistretten som om fortrinsretten til betaling af oplagshaverens øvrige formue, og udkastet går ud på ophævelse af den sidstnævnte bestemmelse. §§ 160, stk. 2, 164, stk. 2, og 168 hjemler for skyldige told- og afgiftsbeløb samme fortrinsret som for tolden af kreditoplagsvarer, jfr. § 101. Da denne henvisning formentlig omfatter både separatistretten og privilegiet, og da privilegiet vil bortfalde ved ændringen af § 101, medens der i udkastet som anført ikke er formuleret nogen bestemmelse om ophævelse af separatistretten, indeholder udkastet ikke noget forslag til ændring af ordlyden af §§ 160, 164 og 168.

De i § 5, stk. 2, nævnte bestemmelser i afgiftslovgivningen, i loven om midler til bekæmpelse af plantesygdomme m. m. og i loven om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring vedrører alene fortrinsret i boets almindelige masse, dels for det offentliges krav på afgifter m. v., dels for leverandørens krav mod sin aftager på refusion af afgiftsbeløb, jfr. ovenfor s. 13 og 23 f.

Lov om afgift af benzin, jfr. lovbekendtgørelse nr. 229 af 27. juni 1958, § 4, stk. 3, bestemmer, at der for skyldig afgift haves samme fortrinsret som fastsat i toldlovens § 101 for skyldig kreditoplagstold. Da denne henvisning muligvis også hjemler en sikkerhedsret i benzinbeholdningen, jfr. ovenfor om toldlovgivningen, indeholder udkastet ingen bestemmelse om ophævelse af

denne regel. Det følger af den foreslåede ændring af § 101, at benzinafgiftsloven herefter ikke mere vil hjemle privilegium i boets almindelige masse.

Den i udkastets § 5, stk. 3, foreslåede ændrede affattelse af lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde § 19, stk. 1, 2. pkt., tilsigter en ophævelse af privilegiet for krav mod en arbejdsgiver, der ikke har opfyldt sin forsikringspligt, jfr. ovenfor s. 15 og 26.

Ad § 6.

Efter medhjælperlovens § 30, der kun gælder for medhjælpere, der har tiltrådt tjenesten inden det fyldte 18. år, jfr. lovens § 2, haves fortrinsret for løn og kostpenge i overensstemmelse med konkurslovens § 33, nr. 2, f. Da kostpenge klart omfattes af ordene »andet vederlag« i konkurslovens § 33 i den foreslåede affattelse, må denne bestemmelse anses for overflødig. Den foreslås ophævet, idet det må anses for ønskeligt, at alle regler om fortrinsret i konkurs samles i een lov.

§ 30, 2. pkt., fastsætter, at hvis et bestående arbejdsforhold fortsættes med boet, hvilket efter § 29 sker automatisk med adgang til opsigelse med højst 3 måneders varsel til udgangen af en måned, fyldestgøres medhjælperens krav for tiden efter konkursen som massekrav. Det samme gælder, hvis en arbejdsgiver dør, og gælden ikke vedgås, for tiden efter dødsfaldet.

For andre arbejdsforhold må retsstillingen som anført ovenfor side 32 f antages at være den, at boet kan gøre krav på den ansattes arbejdskraft, og hans krav på løn for tiden efter konkursen bliver da massekrav. Ønsker boet imidlertid ikke at gøre brug af hans arbejdskraft, kan han opsiges med det aftalte varsel, eller, hvis dette er særlig langt, med lovens almindelige eller med sædvanligt eller passende varsel, og hans krav på løn for denne periode er da privilegeret krav i boet, jfr. funktionærlovens § 3, stk. 5, og *Henry Ussing*: Enkelte Kontrakter, 2. udgave s. 378.

Efter udvalgets opfattelse er der ikke tilstrækkelig grund til at opretholde en særegel regel for den begrænsede personkreds, der omfattes af bestemmelsen i medhjælperlovens § 30. Udvalget foreslår derfor hele § 30 ophævet.

Ifølge medhjælperlovens § 31 har medhjælperen for løn bl. a. for det sidste halve år før konkursen sikkerhed i den ejendom, hvorpå han tjener eller har tjent, forud for viljesbestemt pant eller ved retsforfølgning stiftet pant. Hvis lønprivilegiet som foreslået i udkastet begrænses til 3 måneders løn, kan det forekomme mindre konsekvent, at der gives sikkerhedsret for 6 måneders løn, men udvalget har ment at burde henskyde dette spørgsmål til behandling sammen med andre forhold vedrørende panterettigheders stilling i konkurstilfælde.

I overensstemmelse med ønsket om at samle alle bestemmelser om prioritetsordenen i konkursloven foreslås ophævelse af funktionærlovens § 2 a, stk. 4, og § 3, stk. 5, der giver de der omhandlede godtgørelses- og erstatningskrav for uberettiget afbrydelse af tjenesteforholdet samme privilegium som løn. Vedrørende de ændringer i beregningen af den privilegerede del af erstatningskravet, som gennemførelsen af udkastets bestemmelser vil medføre, henvises til bemærkningerne ovenfor s. 33.

Ad § 7.

Udvalget har anset det for rigtigst at foreslå en almindelig bestemmelse, hvorefter alle ikke særlig nævnte lovregler, der hjemler konkursprivilegium, ophæves, da man

ikke har sikkerhed for, at alle lovbestemmelser, der hjemler privilegium, er medtaget.

§ 7 omfatter ikke bestemmelser, der giver fordringer stilling som massekrav, jfr. f. eks. aktieselskabsloven, lovebekendtgørelse nr. 313 af 28. august 1952, § 68, stk. 1, om gebyr for opbevaring af regnskabsbøger og stk. 2 om vederlag til likvidatorer og revisorer. Heller ikke får bestemmelsen betydning for sikkerhedsrettigheder i bestemte ting eller for den ved konkurslovens § 34 hjemlede fortrinsret for fordringer ifølge tinglyst skifteekstrakt, jfr. ovenfor s. 27.

Ad § 8.

En fordrings stilling i konkursordenen i et eventuelt fremtidigt konkursbo kan have haft betydning for de vilkår, hvorunder den er stiftet, eller for den henstand, der er ydet. Har fordringshaveren kunnet regne med at have privilegium i konkurstilfælde, finder udvalget derfor, at han bør have denne stilling, selv om konkursen først indtræder efter en ny lovs ikrafttræden. Under hensyn til arten af de efter den nuværende lovgivning privilegerede fordringer, nemlig især krav på skatter, offentlige afgifter, leje og løn, vil det være langt enklere at lade anvendelsen af de gamle eller de nye regler bero på kravets forfaldstid i stedet for dets stiftelsestid, og denne forskydning vil efter udvalgets mening være forsvarelig.

I øvrigt bør de nye regler, herunder navnlig om rentetilskrivning på ikke-privilegerede fordringer, anvendes i alle boer, der påbegyndes efter lovens ikrafttræden.

Konkursboer i hele landet 1925-64.

	Fallit- erklæ- ringer	Sluttede konkurs- boer	Dividende til simple kreditorer i %	Tvangs- akkorder i konkurs
1925....	606	561		6
1926....	671	532		6
1927....	655	638		5
1928....	561	668		11
1929....	407	579		4
1930....	366	446		5
1931....	465	377		5
1932....	595	483		5
1933....	353	491		5
1934....	290	348		2
1935....	227	260		4
1936....	271	241		2
1937....	294	227		5
1938....	279	265	8,3	3
1939....	258	242	7,5	2
1940....	284	224	6,5	4
1941....	141	207	6,0	4
1942....	99	149	8,0	0
1943....	111	109	7,3	1
1944....	110	92	9,3	1
1945....	102	72	11,4	0
1946....	108	65	13,5	1
1947....	137	78	13,1	1
1948....	226	117	7,9	1
1949....	371	183	8,2	2
1950....	283	227	8,5	0
1951....	270	231	8,3	0
1952....	270	246	8,5(12,9 ¹⁾ 0 ²⁾	
1953....	260	230	15,6	
1954....	279	250	8,2	
1955....	301	248	12,2	
1956....	278	279	9,6	
1957....	258	304	10,7	
1958....	234	253	11,1	
1959....	153 ³⁾	241	11,7	
1960....		172	10,5	
1961....		152	13,3	
1962....		118	6,4	
1963....		133	7,2	
1964....		134	10,0	

¹⁾ Her og for de følgende år er dækningsprocenten alene beregnet i de boer, hvor der overhovedet bliver dividende til de simple kreditorer.

²⁾ Antallet af tvangsakkorder for årene efter 1952 fremgår ikke af den officielle statistik.

³⁾ Antallet af falliterklæringer for årene efter 1959 fremgår ikke af den officielle statistik.

BILAG 2.

Oversigt over behandlede boer ved Sø- og Handelsretten i København.

År	Antal boer sluttet efter konkurslovens § 97	Antal boer med udlodning	Gennemsnitsdividende til privilegeret gæld i alle udloddede boer	Sluttet uden nogen dækning til simpel og kun delvis dækning til privilegeret gæld		Sluttet med fuld dækning af privilegeret gæld og uden dækning til simpel gæld	Sluttet med fuld dækning af privilegeret gæld og delvis dækning af simpel gæld	
				Antal	Gennemsnitsdiv.	Antal	Antal	Gennemsnitsdiv.
1961	4	37	74 %	17	43 %	7 ¹⁾	13	14 %
1962	8	28	79 %	9	35 %	2	17	10 %
1963	8	33	87 %	8	50 %	2	23	13 %
1964	4	34	74 %	16	45 %	1	17	13 %
1965	2	33	82 %	11	47 %	0	22	15 %

¹⁾ Dette højere antal skyldes privilegium for lovbestemt underpant i løsøre – ifølge konkurslovens § 34 før ændringen ved lov nr. 177 af 29. april 1960.

BILAG 3.

*Boer behandlet ved Sø- og Handelsretten i København med særlig store
fortrinsberettigede krav.*

Bo nr.	Separatistkrav på toldafgift	Separatistkrav på omsætnings- afgift	Privilegeret krav på told- og omsætnings- afgift	Skattekrav	Krav på løn- og ferie- godtgørelse	Dividende i %
<i>1961.</i>						
7/60	9.000,-		104.156,-	8.880,-	2.558,-	21,6 til priv.
9/60	750,-		3.840,-		13.600,-	9,8 til priv.
68/54				34.000,-	3.700,-	47,4 til priv.
28/59			5.700,-	1.500,-		43,6 til priv.
65/58				34.100,-	9.400,-	35,6 til priv.
<i>1962.</i>						
12/61	2.300,-	287,-	3.600,-	180,-	1.300,-	0,8 til simp.
41/60				26.000,-	9.000,-	76,1 til priv.
3/61			14.000,-	2.600,-	5.800,-	6,1 til priv.
37/60	8.400,-				6.000,-	5,3 til simp.
31/65	3.300,-		6.500,-	11.500,-	2.500,-	68,2 til priv.
19/56	56.000,-		114.000,-		16.000,-	24,0 til priv.
20/56	60.600,-					0 (§ 97)
13/60	2.100,-			12.200,-	9.000,-	27,0 til priv.
<i>1963.</i>						
30/61	19.200,-				29.100,-	96 til priv.
16/62	12.300,-				10.300,-	2 til simp.
17/60				2.300,-	750,-	34 til priv.
<i>1964.</i>						
75/62				3.700,-	370,-	41 til priv.
2/56			1.100,-	59.000,-	16.700,-	57 til priv.
6/63	2.800,-		8.000,-	350,-	9.900,-	6 til simp.
26/62				5.700,-	6.550,-	59 til priv.
14/61			13.500,-	36.800,-	11.800,-	0,4 til priv.
27/63	3.100,-			4.900,-	4.800,-	93 til priv.
6/64			500,-	6.000,-	6.000,-	16 til priv.
13/61			52.500,-	2.200,-	1.600,-	39 til priv.
<i>1965.</i>						
25/64	22.600,-			18.600,-	27.000,-	32 til simp.
64-66/62			14.300,-			0,2 til simp.
26/64	101.700,-		184.300,-	10.000,-		7 til priv.
31/64				83.700,-	9.500,-	15 til priv.
32/64		11.800,-	7.300,-		9.700,-	2 til simp.
8/64	16.000,-		61.000,-	1.600,-	96.700,-	32 til priv.

København, den 30. september 1965.

Ved skrivelse af 28. januar 1963 anmodede konkurslovsudvalget straffelovrådet om at fremkomme med eventuelle bemærkninger vedrørende spørgsmålet om bøders og konfiskationskravs stilling i konkursordenen. Efter norsk, svensk og finsk ret fyldestgøres bødekrav efter andre fordringer, og efter den på daværende tidspunkt som lovudkast foreliggende norske prioritetslov (nu lov nr. 2 af 31. maj 1963 § 7) sidestilles med bøder bl. a. konfiskation, som er straf.

Det anførtes i udvalgets skrivelse, at udvalget nærmest var af den opfattelse, at der ikke var tilstrækkelig grund til at stille konfiskationskrav ringere end andre fordringer, og man var opmærksom på, at der kunne være betænkeligheder forbundet med en forskellig behandling af bøder og konfiskation.

De rejste spørgsmål blev gjort til genstand for en foreløbig behandling i straffelovrådet i forbindelse med dettes kommissorium vedrørende konfiskation - samtidig med at spørgsmålene blev overvejet i den nordiske strafferetskomité under dennes behandling af et tilsvarende kommissorium.

I strafferetskomitéens betænkning af 20. maj 1963 om konfiskation (optrykt i straffelovrådets betænkning om konfiskation nr. 355/1964, s. 91 ff) udtales det (s. 103):

»Det er komitéen bekendt, at spørgsmålet om konfiskationskravs stilling i konkursordenen for tiden foreligger til drøftelse i forbindelse med overvejelser om revision af de gældende regler om konkurs. I komitéen er der foreløbig tilslutning til det standpunkt, at konfiskationskrav ikke bør konkurrere med simple fordringer, men vige

for disse. Da et tilsvarende problem imidlertid foreligger med hensyn til bødekrav, og da spørgsmålet på dette område har betydelig større praktisk rækkevidde, har komitéen besluttet at genoptage drøftelsen i forbindelse med behandlingen af bøderegerne i de nordiske lande, således som det også vil ske med flere af de andre spørgsmål, der er nævnt ovenfor.«

Ved skrivelse af 8. juni 1964 fremsendte konkurslovsudvalget de foreliggende foreløbige norske og svenske udkast vedrørende de pågældende kravs placering i prioritetsordenen. Det norske udkast svarede i det væsentligste til de gældende norske regler, medens det svenske udkast var et i forhold til gældende svensk ret videregående forslag om i konkursordenen bl. a. at sidestille »strafskat« og værdikonfiskation med bøder. (Hvor konfiskationsobjektet var en bestemt genstand, skulle konfiskationskravet derimod have separatiststilling).

På det således foreliggende grundlag var spørgsmålene herefter genstand for en fornyet behandling på et møde i den nordiske strafferetskomité i juni 1964. Her blev der fra såvel dansk som norsk side givet udtryk for sympati for den svenske løsning.

Ved skrivelse af 9. juni 1965 har konkurslovsudvalget meddelt, at udvalget navnlig under hensyn til betydningen af den videst mulige tilnærmelse mellem reglerne i de nordiske lande nu er mest tilbøjelig til at foreslå bødekrav stillet efter andre simple fordringer; med hensyn til konfiskation anføres derimod betænkeligheder ved den i Norge gennemførte sondring mellem konfiskation, som er straf, og anden konfiskation, idet

man frygter, at en sådan sontring vil volde praktiske vanskeligheder. Udvalget har i øvrigt i skrivelsen anmodet om, at der i straffelovrådets overvejelser må indgå spørgsmålet om med bødekrav at sidestille skattevæsenets krav på det beløb, hvormed skatten ved etterbetaling af for lidt betalt skat forhøjes i tilfælde af urigtig eller manglende selvangivelse, jfr. for dansk rets vedkommende lov om selvangivelse af indkomst og formue m. v., lovebekendtgørelse nr. 212 af 19. juni 1964 § 5, stk. 1, og statsskattelovens § 43, stk. 1, 2. pkt. Samtidig har udvalget oplyst, at man agter snarest at afgive særbetænkning vedrørende prioritetsordenen.

Straffelovrådet skal herefter udtale, at man ganske deler konkurslovsudvalgets opfattelse af betydningen af tilvejebringelse af nordisk retsenhed - eller dog den videst mulige tilnærmelse mellem reglerne i de nordiske lande - på dette område.

Med hensyn til de enkelte kravs stilling i konkursordenen skal man i øvrigt bemærke følgende:

1. *Bødekrav.*

Med hensyn til bødekrav er det et væsentligt strafferetligt princip, at reglerne herom så vidt muligt bør udformes således, at bødeansvaret ikke kommer til at påhvile andre end den skyldige selv, jfr. herved straffelovens § 52, stk. 4.

De synspunkter, der ligger til grund for dette princip, taler også for, at inddrivelse af bødekrav gennem anmeldelse i konkursbo ikke sker til skade for de øvrige kreditorer.

Straffelovrådet kan herefter anbefale, at bødekravs stilling i konkursordenen bliver således, at de fyldestgøres efter andre fordringer.

2. *Konfiskationskrav.*

Rådet går ud fra, at udvalget ved sin forespørgsel alene sigter til værdikonfiskation.

For så vidt angår genstandskonfiskation kan der formentlig ikke blive spørgsmål om at ændre den nuværende retstilstand, hvorefter der tilkommer det offentlige separatistret med hensyn til de konfiskerede genstande.

Det er vel ikke muligt præcist og entydigt at angive, hvad der er værdikonfiskationens formål og funktion. I almindelighed gælder dog, at sådanne konfiskationer ikke i denne henseende adskiller sig principielt fra bødestraffen. For så vidt taler den ovenfor under 1 anførte betragtning for ligeledes at lade konfiskationskrav fyldestgøre efter andre fordringer, jfr. herved også princippet i straffelovens § 76, som affattet ved straffelovsændringen i 1965.

Med hensyn til konfiskation af værdien af udbytte kan det i tilfælde, hvor værdien fortsat er i behold, forekomme mindre rimeligt, hvis værdien skal komme domfældtes kreditorer til gode (forud for statskassen). Straffelovrådet mener dog ikke, at dette hensyn kan tillægges en sådan vægt over for hensynet til udformningen af en enkel og praktisk regel, at man finder grundlag for at foreslå opstillingen af en undtagelsesbestemmelse, der dækker disse tilfælde. Rådet lægger herved også vægt på, at en sådan undtagelsesbestemmelse ikke findes i de øvrige nordiske landes regler eller forslag, og at der ikke synes at være udsligt til, at man i de øvrige lande vil stille forslag om en sådan bestemmelse.

Rådet kan herefter anbefale, at værdikonfiskation med hensyn til placering i konkursordenen i det hele sidestilles med bøde.

Under henvisning til udvalgets skrivelse af 9. juni 1965 skal man tilføje, at det efter, hvad der er oplyst over for rådet, kan forventes, at det norske straffelovråd vil foreslå ophævelse af den nuværende sontring i norsk ret mellem konfiskation, der er straf, og anden konfiskation.

3. *Forhøjede skattebeløb m. v.*

Med hensyn til spørgsmålet om med bøde at sidestille skattevæsenets krav på det be-

løb, hvormed skatten, ved efterbetaling af for lidt betalt skat, forhøjes i tilfælde af urigtig eller manglende selvangivelse, bemærkes, at spørgsmålet om ophævelse eller ændring af denne særlige reaktionsform for tiden er genstand for nærmere overvejelser,

bl. a. i forhandlinger mellem straffelovrådet og finansministeriet.

Straffelovrådet mener derfor ikke på nuværende tidspunkt at burde udtale sig om det af konkurslovsudvalget stillede spørgsmål.

P. R. V.

Stephan Hurwitz

formand

L. Nordskov Nielsen

sekretær

KONKURSLOVEN NR. 51 AF 25. MARTS 1872

Kapitel 5.

Om ordenen, hvori fordringerne mod et konkursbo skal fyldestgøres.

A. Om ordenen mellem dem, der skal fyldestgøres af konkursboets almindelige masse.

§ 31.

Af den fælles konkursmasse bliver fremfor al anden gæld at fyldestgøre de fordringer, som lovligt er opståede i anledning af selve konkursen og konkursboets behandling.

Hertil henregnes:

- a) De til skyldnerens tarvelige, men dog sømmelige begravelse medgående omkostninger, forsåvidt boet overhovedet er pligtigt til at besørge denne.
- b) Alle fordringer på boet, som opstår af konkursbehandlingen og af de retshandeler, hvori boets bestyrelse gyldigt har indladt sig i anledning af denne.
- c) Samtlige skiftegebyrer og de dermed forbundne afgifter til det offentlige.

I fornødent fald nyder de under litra a og b nævnte fordringer fortrin fremfor de under litra c nævnte.

§ 32.

Efter de i den foregående paragraf omhandlede krav bliver dernæst af boet at fyldestgøre tiendetagerens fordring på den istedetfor naturaltien trædende tiendeafgift, på den måde og med de begrænsninger, som hjemles i den gældende ret.

§ 33.

Fremfor simpel personlig gæld bliver føl-

gende fordringer i nedenstående orden at fyldestgøre:

1) Krav af den beskaffenhed, som omhandles i forordning angående det offentlige kasse- og regnskabsvæsen i almindelighed af 8. juli 1840 § 50, jfr. Danske Lovs 5-14-37, hvad enten fordringen tillige er forbunden med en lovbestemt panteret eller ikke.

2) Lige med hverandre bliver dernæst følgende fordringer at fyldestgøre:

a) leje af beboelsesværelser og andre lokaler, dog ikke for længere tid tilbage end 1 år fra den sidste fardag før konkursens begyndelse. Er lejen bestemt under ét for længere tid, fordeles afgiften lige på det hele tidsrum for at udfinde gennemsnitslejen for et år; er lejen bestemt forskellig for forskellige tidsrum, beregnes den forholdsvis;

b) landgilde;

c) skatter og afgifter, såvel personlige som reelle, i samme omfang som hidtil, forsåvidt de ikke måtte være blevne dækkede af de genstande, hvorpå de hviler, såvel som jorddrottens regreskrav i anledning af skatter, som han har betalt for brugeren, alt med de af den hidtil gældende lovgivning følgende begrænsninger i henseende til tiden;

d) forstrækninger til avlingens fortsættelse, som måtte være ydede fæstebønder af jorddrotten eller andre;

e) jorddrottens krav på erstatning for gårdfæld og for mangler ved besætning og inventarium;

f) såvel højere som lavere tjenendes krav på løn og kostpenge, dog ikke for længere tid tilbage end ét år fra den sidste fardag før konkursens begyndelse, samt fabriksarbejde-

res, håndværkssvendes, håndværksdrenge og daglejeres krav på betaling for arbejde, ydet i det sidste år før konkursen.

3) Efter de under nr. 2 nævnte fordringer fyldestgøres apotekeres fordringer for kreditede lægemidler, lægers fordringer for honorar og de på sygebesøgene anvendte udgifter, jordemødres, barberers, vågekoners og deslige fordringer i anledning af ydet sygehjælp, dog ikke for mere end det foregående og det løbende kalenderår.

§ 34.

(Som ændret ved lov nr. 177 af 29. april 1960).

Efter de i den foregående paragraf omhandlede krav, men forud for simpel personlig gæld bliver endvidere at fyldestgøre de fordringer, som måtte være forbundne med almindeligt, lovbestemt underpant i løsøre. Imellem disse fordringer indbyrdes bliver den ældre at fyldestgøre frem for den yngre.

§ 35.

Efter at de i de foregående paragrafer omhandlede fordringer er fyldestgjorte, bliver alle andre krav på skyldneren at tilfredsstille i lige forhold, dog at gaver, som ikke er fuldbyrdede forinden konkursen, ikke kan fordres opfyldte af boet, undtagen for så vidt dette kan ske uden skade for kreditorerne.

B. Om deres retsstilling, som har krav på fyldestgørelse af enkelte ting eller rettigheder, der henhører til boet.

§ 36.

Det indbyrdes forhold imellem de retskrav, der hjemler en særlig rådighed over eller fortrinsret i enkelte ting eller rettigheder, tilhørende boet, bestemmes efter den borgerlige rets regler, dog med iagttagelse af nedenstående bestemmelser.

§ 37.

(Som ændret ved lov nr. 66 af 15. april 1887).

Alle viljesbestemte underpanterettigheder

og alle lov- eller retsbestemte panterettigheder bliver at fyldestgøre gennem konkursbehandlingen efter en af boet foretagen realisation af pantet. Denne skal, for så vidt angår faste ejendomme, når det forlanges af nogen anden panthaver i samme, hvis fordring er forfalden, uden hensyn til, om konkursdekretet er påanket, ske uden andet ophold end det, der følger af iagttagelsen af de i lovgivningen givne forskrifter angående fremgangsmåden ved realisationen. Under forudsætning af, at konkursdekretet ikke er påanket, tilkommer der den panthaver, hvis fordring ikke er forfalden, en lige ret, såfremt det må antages at være usikkert, om pantet vil tilstrække til dækning af hans fordring, og om dets bestyrelse vil medføre underskud, som skal bæres af ham.

Ligeledes vil andre rettigheder over ting, som formedelst deres sekundære karakter i overensstemmelse med den borgerlige rets regler blive at omsætte til fordring på en del af den ved tingens bortsalg indvundne købesum, være at fyldestgøre gennem realisationen ved boet.

Hvad der måtte blive tilovers efter de heromhandlede rettigheders tilfredsstillelse, indgår i boets fælles masse.

§ 38.

Forud for de i den foregående paragraf nævnte krav går, om fornødent:

- a) de i § 31 litra a og i § 32 omhandlede fordringer;
- b) de i § 31 litra b og c omhandlede fordringer, for så vidt de helt eller delvis vedkommer de behæftede ting eller rettigheder.

§ 39.

(Ophævet ved lov nr. 177 af 29. april 1960).

Forud for viljesbestemt underpant i enkelte løsøregenstande går, om fornødent, de i § 33 nævnte fordringer.

(§ 2, stk. 3, i loven af 29. april 1960 er sålydende: På pantebreve tinglyst før lovens ikrafttræden kommer de hidtil gældende regler til anvendelse).

